

WTO

Spillet om Doha

Udarbejdet af:

**Katrine Friis,
Esben Boutrup Møller
Morten Elm Bech Jensen
Mette Marie Nielsen
Taia Nysted Schjøtt**

Vejleder: Erik Gaden

INDHOLDSFORTEGNELSE:

1. MOTIVATION	s. 1
2. PROBLEMFELT	s. 1-4
2.1. Problemformulering	s. 4
2.2. Underspørgsmål	s. 4
3. METODE	s. 5- 11
3.1. Analyseniveau	s. 5
3.2. Metodologi	s. 5
3.3. Arbejdsprocessen	s. 6
3.4. Afgrænsninger	s. 6
3.4.1. Tidslig afgrænsning	s. 6
3.4.2. Økonomisk vækst	s. 7
3.4.3. Forhandlingsemner under Doha-runden	s. 7
3.4.4. Landbrug	s. 7
3.4.5. Industri og service	s. 8
3.4.6. Aktørerne i forhandlingerne	s. 8
3.4.7. LDC-landene	s. 8
3.4.8. NIC-landene	s. 8
3.4.9. EU	s. 9
3.4.10. USA	s. 9
3.4.11. NGO, MNC og IO	s. 9
3.5 Begrebsafklaring	s. 10
3.5.1. Fordelagtighed	s. 10
3.5.2. Fattigdom	s. 10
3.5.3. Udvikling	s. 10
3.5.4. Forkortelser	s. 10
3.6. Kildekritik	s. 10
3.7. Kritik af teorier	s. 11
4. DOHA-RUNDEN	s. 12- 13
5. EKSPORTLEDET VÆKST	s. 14-19
5.1. Makroøkonomi	s. 14
5.1.1 Vækst	s. 15
5.1.2. BNP	s. 15
5.1.3. Fattigdomsspiralen	s. 16
5.1.4. Eksport og import	s. 17
5.2. Protektionisme versus frihandel	s. 17
5.2.1. Primært landbrugsproduktion	s. 18
5.3. Delkonklusion	s. 19
6. VERDENSSYSTEMTEORIEN	s. 20-24
6.1. Verdenssystemet	s. 20
6.2. Kernestater, periferiområder og semiperiferistater	s. 22
6.2.1. Kernestater	s. 22

6.2.2. Periferiområder	s. 22
6.2.3. Semiperiferistater	s. 22
6.3. Magtbalancen	s. 23
6.4. Sammenfatning	s. 24
7. INTERDEPENDENS, REALISME OG NEOREALISME	s. 25-30
7.1. Interdependens	s. 25
7.2. Realisme og neorealisme	s. 28
7.2.1 Realisme	s. 28
7.2.2 Neorealisme	s. 28
7.3. Sammenfatning	s. 29
8. WTO – ET FORHANDLINGSFORUM	s. 31 - 36
8.1. Indledning	s. 31
8.2. Baggrunden for oprettelsen	s. 31
8.3. Principper	s. 32
8.4. Tvistbilæggesystemet	s. 34
8.4.1. LDC-landenes brug af tvistbilæggesystemet	s. 35
8.5. Delkonklusion	s. 36
9. AKTØRERNE I WTO	s. 37 – 42
9.1. Kernestaterne	s. 39
9.2. Periferiområderne	s. 40
9.3. Semiperiferistaterne	s. 41
9.4. Delkonklusion	s. 42
10. KONFLIKTER OG INTERESSER I DOHA-RUNDEN	s. 43-62
10.1. Landbrugsstøtte	s. 44
10.2. Eksportstøtte til landbrug	s. 45
10.2.1. EU	s. 45
10.2.2. USA	s. 46
10.3. Produktionsstøtte til landbrug	s. 47
10.4. Importtold på landbrugsvarer	s. 50
10.4.1. EU	s. 51
10.4.2. USA	s. 52
10.4.3. NIC-landene	s. 52
10.4.4. LDC-landene	s. 53
10.4.5. LDC-landenes sårbarhed	s. 54
10.5. Importtold på ikke-landbrugsvarer	s. 55
10.5.1. EU	s. 56
10.5.2. USA	s. 56
10.5.3. Kina	s. 57
10.5.4. Indien	s. 58
10.5.5. Brasilien	s. 59
10.5.6. LDC-landene	s. 59
10.5.7. Interesses modsætningerne mellem LDC- og NIC-landene	s. 60
10.6. Delkonklusion	s. 61

11. WTO'S STRUKTUR SET I LYSET AF ASYMMETRIEN	s. 63-68
11.1. Ulighed påvirker strukturen	s. 63
11.1.1. Ulige forhandlingsmønstre	s. 64
11.1.2. Asymmetrien	s. 65
11.1.3. WTO's beslutningsproces	s. 66
11.2. Delkonklusion	s. 68
12. KONKLUSION	s. 69 -71
13. PERSPEKTIVERING	s. 72 -74
13.1. LDC-landenes alternativer til WTO	s. 72
13.2. Præferenceaftaler	s. 73
13.3. Reformation af WTO	s. 74
LITTERATURLISTE	s. 76-81

1. MOTIVATION

Fokus for dette projekt er udsprunget af en undren over hvorfor nogle lande, trods ulandsbistand og andre former for støtte, stadig er så fattige som vi ser, og endnu ikke har formået at skabe en højere grad af udvikling. Vi overvejede der skal til hvis man vil sikre denne udvikling. Hvad kan ulandene selv gøre, for at mindske skellet mellem dem og i-landene? Mulighederne er mange. Vi tog udgangspunkt i, at økonomisk vækst er en forudsætning for anden udvikling, deriblandt fattigdomsbekæmpelse, og lod fokus falde på multilaterale handelsaftaler i WTO.

2. PROBLEMFELT

Verden er i dag præget af stadig større og komplekse økonomiske enheder, af stadig hurtigere og effektiv teknologi, og af en svækkelse af de lokale og nationale muligheder for at regulere udviklingen – alt sammen tegn på stigende globalisering. Realiseringen af verdensmarkedet – et globalt marked, hvor stater og befolkning ligger i konkurrence med hinanden for at tiltrække investeringer, bringer på nogle områder mennesker fra forskellige dele af verden tættere sammen. Samtidig er det en udvikling, hvor beslutninger, der er tages et sted i verden, hurtigere en før globaliseringens indtræden, kan få konsekvenser på den anden side af kloden.

Trods det, at globaliseringen på visse områder har ført verdens lande tættere sammen, og dermed skabt større gensidig afhængighed landene imellem, ses der stadig et stort skel mellem i- og ulandene. Hvis et land ikke forstår at tilpasse sin økonomi til de globale spilleregler, kan det ende som taber. De handelsmønstre der ses i dag viser, at ilandene især handler med NIC-landene (New Industrialized Countries) og hinanden, mens størstedelen af ulandene kun deltager i den globale handel på et meget lavt niveau. Værst står det til for de 50 LDC-landene (Least Developed Countries).¹ Disse lande defineres af FN ud fra tre kriterier: 1. Landene skal have: 1. en BNI (Bruttonationalindkomst) på under 750\$ pr indbygger. 2. en dårlig menneskelig

---

¹ Se bilag 1

kapitalværdi. 3. en sårbar og ustabil økonomi.² I 2004 levede 11 procent af verdens befolkning i LDC-landene, mens landene kun producerede 0,6 procent af verdens samlede BNI³.

For at bekæmpe fattigdom og de problemer der heraf følger, er det nødvendigt at skabe en økonomisk vækst i LDC-landene. Væksten kan bl.a. fremmes, hvis landets eksport og investeringerne i landet er større end landets import, hvilket underbygges af eksportledet vækstteori. Et lands økonomiske vækst kan dog ikke i sig selv løse fattigdomsproblemer. Løsningen af disse er et indenrigspolitisk fordelingsspørgsmål, som vi afgrænser os fra. Vi tager udgangspunkt i, at en økonomisk vækst sker via af en eksportledet vækst, hvilket vi mener, er en forudsætning for den generelle udvikling af LDC -landene.

Med eksport som udgangspunkt for vækst i LDC-landene er deres mulighed for deltagelse i den globale samhandel alfa omega for den nationale vækst. Majoriteten af LDC-landenes produktion foregår i den primære sektor. Det er altså landbrugsvarer, der er deres primære eksportvarer. LDC-landenes eksportmuligheder på området begrænses imidlertid af deres handelspartners protektionistiske toldmure og subsidieordninger. Disse giver ilandenes landbrug og industri en kunstig handelsfordel, der hindrer LDC-landenes produkter i at være konkurrencedygtige på verdensmarkedet. Dette til trods for, at deres produktions- og lønningsomkostninger er lavere end i ilandene.

Der er mange forskellige interesser og konflikter, der ligger til grund for, at LDC-landene ikke har mulighed for at opnå en større andel af verdenshandlen. Det eneste forum til varetagelse af internationale handelsaftaler er WTO (World Trade Organisation). Det er en mellemstatslig organisation, der tæller 149⁴ medlemmer, heriblandt vigtige handelsaktører som EU, USA, Brasilien, Kina og Indien. De fleste LDC-lande er også repræsenteret. WTO er et eksempel på et interdependent regime, der udtrykker, at et flertal af verdens lande har erkendt en form for indbyrdes økonomisk afhængighed. Vi mener, at WTO som det eneste mellemstatslige handelsorgan, burde være det forum, der kan give LDC-landene de multilaterale præferenceaftaler de har

---

² <http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3618&lang=1> (09.01.07)

³ <http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3826&lang=1> (09.01.07)

⁴ Fra d. 11. Januar 2007 er medlemstallet 150, da Vietnam optages fra denne dato.

brug for. Dette blandt andet fordi tre fjerdedele af verdens lande er repræsenteret i organisationen.

På WTO's ministertopmøde i 2001 i Qatars hovedstad Doha besluttede man at bane vejen for en ny handelsaftale, der skulle hjælpe LDC-landene til forbedrede handelsvilkår på det internationale marked. Man startede en ny forhandlingsrunde, Doha-runden, der havde til opgave så vidt muligt at afskaffe de protektionistiske toldbarrierer og subsidieordninger, der hidtil har bremset frihandel. Aktørerne i WTO er enige om, at frihandel er vejen frem for en sundere verdensøkonomi. I den officielle Doha-deklaration omhandler punkt to og tre nødvendigheden af at indgå multilaterale aftaler for at fremme liberaliseringen på verdensmarkedet. I deklARATIONEN gives der ligeledes udtryk for, at den øgede liberalisering man vil opnå, skal ske med et fokus der tilgodeser LDC-landene og deres udviklingsmuligheder.

Tal fra Verdensbanken viser, at handelsliberaliseringer vil kunne give en global velstandsstigning på 620 mia. US \$⁵ årligt, og at denne vil komme såvel ulande som ilande til gode. 93 mia. US \$⁶ af velstandsstigningen vil alene komme Nordamerika og Vesteuropa til gode. I det langsigtede perspektiv er der altså økonomiske fordele for ilandene ved at indgå handelsliberaliseringer, der samtidig er til gavn for LDC-landene. Ser man på de kortsigtede konsekvenser for ilandene vil det betyde tabt markedsandel på en række produkter primært inden for landbrugssektoren ved en reduktion af protektionisme. Det har derfor været meget komplicerede forhandlinger, der i sommeren 2006 endte med at blive suspenderet på et topmøde i Geneve, hvor de seks af de største aktører mødtes.

Vi ser et økonomisk og politologisk paradoks i, at WTO's medlemmer ikke kan gennemføre deres egen målsætning om at skabe fordelagtige handelsaftaler for LDC-landene. De har selv udarbejdet forhandlingsrunden, der skulle liberalisere verdenshandelen og skabe muligheder for, at LDC-landene kunne opleve en højere vækst. Da væksten for LDC-landene vil ske ved eksport af egne varer, må aktørerne i WTO været interesseret i at skabe enighed om fordelagtige aftaler, der kan skabe

---

⁵ Erhvervsbladet, 08.12.03: *Tilbage til forhandlingerne*

⁶ Bach og Nordbo (2004) s. 32

grobund for en større eksport af LDC-landenes produkter. Derfor må det være LDC-landenes interesser, der skal prioriteres for udviklingen af aftalerne. Men Doha-runden er brudt sammen, og aktørerne har suspenderet forhandlingsrunden på grund af, at medlemmerne i WTO ikke har kunnet nå til en enighed om fordelagtige handelsaftaler.

2.1 Problemformulering

Ovenstående har ledt os frem til følgende problemformulering:

Hvorfor er aktørerne i WTO, under Doha-runden, ikke nået til enighed om en aftale, der er økonomisk fordelagtige for LDC-landene?

2.2 Underspørgsmål

Underspørgsmål, der skal lede os i retning af svaret:

- 1) Hvordan og hvorfor kan multilaterale handelsaftaler være økonomisk fordelagtige for LDC-landene?
- 2) Hvilket udgangspunkt giver WTO som organisation for at medlemmerne kan vedtage en aftale?
- 3) Hvilke konflikter er vigtigste årsager til at forhandlingerne er blevet suspenderet?
- 4) Hvilke interesser ligger til grund for aktørernes ageren i forhandlingsspillet?
- 5) Hvilken betydning har landenes forskellige ressourcemæssige positioner for deres mulighed for påvirkning af forhandlingerne inden for WTO?

3. METODE

I dette afsnit vil vi komme ind på, hvilken metode vi har brugt for at belyse paradokset og besvare vores problemformulering, samt på hvilke analytiske niveauer vi bevæger os. Vi vil redegøre for, hvorfor visse aktører er undladt, og hvorfor vi i nogle tilfælde har afgrænset os fra emner og problematikker. Ligeledes foreligger en kort beskrivelse af vores arbejdsproces. I afsnittet er desuden relevante begrebsafklaringer og forklaring på forkortelser og udtryk, der bruges i projektrapporten. Der følger en kritik af litteraturen, og afslutningsvist foreligger der overvejelser omkring brugen af vores teori

3.1 Analyseniveau

Vores analytiske niveau udspringer på makroplan ved at tage udgangspunkt i verdensstrukturen som genstandsfelt. Dette gør vi ud fra Wallersteins Verdenssystemteori, som beskriver årsagen til magtfordelingen mellem verdens stater. Vores to teorier om interdependens og realisme giver hver deres svar på, hvordan staterne agerer inden for verdensstrukturen. Vi har altså 3 teorier, der giver et bud på, hvorfor aktørerne agerer, som de gør. På meso-niveau er organisationen WTO vores genstandsfelt. Vi analyserer hvordan aktørerne, som er påvirket af verdensstrukturen, agerer inden for denne.

3.2 Metodologi⁷

Man kan gribe sin projektanalyse an ud fra tre forskellige strategier: Deduktion, induktion og abduktion. Med deduktion tages udgangspunkt i en teori, som man forsøger at af- eller bekræfte igennem empirisk materiale. Med induktion, der på mange måder er modsat deduktion, forsøger man igennem empirisk materiale at lave en generalisering. Ved en abduktiv tilgang til analysen blander man på sin vis ovenstående, idet man med udgangspunkt i sit problem finder skiftevis empiri og teori, der undervejs i processen tjener til at svare på problemformuleringen.

I udarbejdelsen af projektrapporten har vi valgt at gå abduktivt til værks. Vi tog udgangspunkt i vores problemstilling, og den smule empiri vi kendte til. Herefter

---

⁷ Olsen & Pedersen (2006) s. 151-152.

arbejdede vi os i retning af mulige teorier, vi kunne bruge for at nærme os svaret. I første omgang mente vi, at en politologisk magtanalyse var oplagt sammenkoblet med nyere handelsteorier. Som vi fik specificeret vores problemformulering syntes eksportledet vækstteori at være vigtigere. Som vi fandt mere empiri omkring konflikterne i Doha-forhandlingerne, blev Verdenssystemsteorien relevant for en dybere forståelse af interesseforskellene medlemslandene imellem. Yderligere empiri sammenholdt med problemformuleringen fik os til at tvivle på magtteoriernes gyldighed for besvarelsen af problemformuleringen. Derfor blev magtteorien forkastet til fordel for teorier om international politik; neorealisme og interdependens teorien. Fra at tro, at de forskellige teorier skulle give os forskellige konklusionsmuligheder, opdagede vi, at de i stedet supplerede hinanden så analysen er blevet en sammenhængende kumulativ analyse.

3.3 Arbejdsprocessen

Projektarbejdet startede med udgangspunkt i ulandsbistand. I en længere periode ønskede vi at fokusere på den danske nærområdeindsats i de fattigste lande syd for Sahara. Vi havde svært ved at finde et paradoks, der kunne bære vores opgave hele vejen igennem. I erkendelsen af at vi var for emnespecifikke, tog vi udgangspunkt i en problemstilling. Vi kredsede om, hvorvidt ulandsbistand overhovedet virker, og vi satte os nærmere ind i alternative muligheder for udvikling i ulandene. Vi så eksport som en afgørende faktor for økonomisk udvikling, hvor ulandenes egen indsats kombineret med verdens goodwill til import af deres varer ville være kimen til udvikling. LDC-landenes muligheder for handel var et sådant alternativ. Da det er en vigtig faktor for at opnå økonomisk vækst. Herfra var der ikke langt til problematikken om, hvorfor man ikke kan komme frem til multilaterale aftaler, der er til fordel for LDC-landenes udvikling. Når det synes at være for såvel ulandenes som hele verdenssamfundets interesser. Fokus blev derfor WTO som det eneste forum til varetagelse af internationale handelsaftaler.

Efter udarbejdelsen af problemformuleringen var vores intention at anvende økonomiske teorier, der fokuserede på LDC-landenes mulighed for vækst og magtteorien til at analysere magtfordelingen blandt aktørerne i WTO. Men pga. en dybere indsigt i den empiri vi fandt, tog opgaven en drejning. Magtteorien fandt vi ikke brugbar i opgaven på grund af vores analyseniveau. Fokus faldt nu på de enkelte

aktørers interesser samt konflikter mellem medlemslandene i WTO. Teorier i international politik syntes langt mere relevante. Den økonomiske eksportledede vækstteori har vi dog holdt fast ved.

3.4 Afgrænsninger

3.4.1 Tidslig afgrænsning

Den tidslige afgrænsning i projektet strækker sig fra Doha-rundens start i 2001 til den sidste konference i Geneve 2006. Vi har bevidst ikke afgrænset os til en enkelt konference, da vores fokus er mere overordnet end, hvad der kan begrænses hertil. Vi har dog taget udgangspunkt i Doha-erklæringen fra ministerkonferencen i 2001, der udtrykker medlemslandenes målsætninger og dernæst set på konflikterne, som de står pt. Dette har bevirket, at vi overvejende fokuserer på de to sidste topmøder i Doha-runden: Hong Kong-ministerkonferencen, december 2005 samt ministermødet i Geneve, sommeren 2006, hvor Doha-runden blev suspenderet.

3.4.2 Økonomisk vækst

Vi er opmærksomme på, at der for at opnå en langsigtet, bæredygtig udvikling skal fokuseres på flere emner end økonomisk vækst. Dette er dog, forudsætningen for andre former for vækst, og vi afgrænser os derfor til denne.

3.4.3 Forhandlingsemner under Doha-runden

Der bliver forhandlet på mange områder i Doha-runden, men vi afgrænser os til landbrug samt industri & service. Handelsaftaler, der inkluderer både landbrug og industri, er besværlige at få vedtaget, da der er så mange interesser i netop de to sektorer hos ilandene, NIC- landene og LDC-landene.

3.4.4 Landbrug

Forhandlingerne omhandlende landbruget er det mest konfliktfyldte emne i WTO. Det er indenrigspolitisk følsomme emner for ilandene, og der hersker stor uenighed blandt landene i WTO om, hvorvidt tolden på landbrugsvarer skal sænkes. En sænkelse vil komme LDC-landenes eksportmuligheder til gode, da de har deres komparative fordele i primærproduktionen. Især forhandlingerne vigtige at inddrage, da der næsten igen

bilaterale findes omhandlende landbrug, og samtidig er den næststørste handelsvare mellem medlemmerne i WTO.

3.4.5 Industri og service

Der er stor bestræbelse fra ulandenes side til at udvikle sig at være industri- og serviceproducerende, så de kan opnå yderligere indflydelse og blive mere konkurrencedygtige på verdensmarkedet. Ulandene har for at beskytte deres industriproduktion høj importtold på området. Ilandene er interesserede i at eksportere deres industriprodukter til ulandene. De to modstående interesser giver anledning til omfattende konflikter, der hindrer indgåelsen af fordelagtige aftaler for LDC-landene. Industrisektoren er også vigtig at belyse for at forstå kompleksiteten ved handelsaftalerne, der indgås i WTO.

3.4.6 Aktørerne i forhandlingerne

Der er mange aktører i WTO, men vi afgrænser os til de lande, der har flest interesser i forhold til aftalerne om landbrug og industri & service.

3.4.7 LDC-landene

LDC-landene er genstand for vores hovedfokus, fordi det er disse lande, der har en mindste andel af verdenshandlen, skønt de repræsenterer 1/3 af WTO's medlemmer. Ligeledes ser vi det væsentligt at medtage netop disse lande, da vi primært ønsker at undersøge, hvorfor der ikke kan skabes fordelagtige handelsaftaler for LDC-landene i WTO. Det er hovedsageligt for disse lande, at man i Doha-runden har lagt op til at skabe fordelagtige handelsaftaler for at give dem en større mulighed for at komme ud og deltage på verdensmarkedet. Vi mener derfor, at de er vigtigt også at fremføre deres krav og interesser i forhandlingerne.

3.4.8 NIC-landene

NIC landene er i WTO repræsenteret i G20, og de udgør en væsentlig magtfaktor. De er alle forholdsvist indflydelsesrige i organisationen. Vi har dog udvalgt Kina, Indien og Brasilien, da de har specielt store interesser på både landbrugs- og industriområdet. USA og EU er afhængige af NIC-landene, når der skal forhandles aftaler på plads i

WTO. NIC-landene forhandler imidlertid samtidig med ulandene, der er samlet i G90. Forhandlingerne fører de sammen i G110.

3.4.9 EU

EU er en sammenslutning af 25 - primært kernelande med samlet økonomisk politik om udenrigshandel og med fælles toldbarrierer. Derfor behandler vi unionen som en enhed opgaven igennem. I WTO forhandler EU kommissionen næsten udelukkende på alle EU-medlemmernes vegne, dvs., at der internt mellem landene i EU skal opnås konsensus omkring forhandlingsmandat til de forskellige forhandlinger. EU's medlemmer forhandler altså under en samlet stemme med 25 stemmesedler.

EU optræder især, når det handler om landbrug, meget protektionistisk. Derfor er EU en væsentlig aktør i konflikten i Doha runden, hvor der især blandt ulandene er stor enighed om, at EU skal skære ned på de høje toldsatser.

EU sidder sammen med USA på en stor del af magten i WTO. Specielt de franske landmænd har stor indflydelse på EU's forhandlingsmandat, da Frankrig er stor fortaler for landbrugsstøtten.

3.4.10 USA

USA udgør ca. 20 % af verdens BNP (bruttonationalprodukt)⁸. Den omfattende BNP og deres store militære indflydelse bevirker, at landet udgør en magtfaktor, der ikke er til at komme udenom, når der skal forhandles i WTO. USA har mange interesser i handelsorganisationen, men deres interesser kolliderer ofte med de andre medlemslande, da USA har en høj protektionisme af deres handelsvarer især på landbrug og industri.

3.4.11 NGO, MNC og IO

Vi har valgt ikke at fokusere på NGO (non governmental organisations), MNC (Multi national companies) og IO (international organisations) Vi er opmærksomme på, at deres observatørstatus udgør en magtfaktor i WTO, men vi har afgrænset os til de egentlige medlemmer, da det i sidste ende er landene selv, der træffer beslutningerne.

---

⁸ Se figur 1 i kapitlet: Aktørerne i WTO.

3.5 Begrebsafklaring

3.5.1 Fordelagtighed

I vores problemformulering tillader vi os at anvende begrebet – økonomisk fordelagtige aftaler – Vi er opmærksomme på, at der er flere internationale aftaler, der kan være gunstige for LDC-landenes økonomiske vækst, men vi afgrænser de økonomisk fordelagtige aftaler til aftaler, der kan fremme LDC-landenes eksportmuligheder.

3.5.2 Fattigdom

Vi bruger FN's definition til at definere fattigdom. FN's fattigdomsdefinition indeholder LDC-landene⁹.

3.5.3 Udvikling

Vi er klar over, at begrebet udvikling har flere aspekter i sig, men vi har valgt at fokusere på økonomisk vækst, når det nævnes i rapporten.

3.5.4 Forkortelser

WTO: World Trade Organisation, Verdenshandelsorganisationen.

LDC: Least developed countries, de 50 mindst udviklede lande. (se bilag 1)

NIC: New Industrialized Countries, Ny industrialiserede lande. De defineres som ulande, men er de mest udviklede af dem.

GATT: General Agreement on Tariffs and Trade (generelle aftaler om told og handel)

G8: En koalition af otte af verdens førende industrialiserede nationer: Frankrig, Tyskland, Italien, Japan, England, USA, Canada, Rusland og EU.

G20: I alt 21 medlemmer, der alle er karakteriseret som NIC-lande. (se bilag 1)

G90: En paraplyalliance for den afrikanske gruppe, de mindst udviklede lande og APC-gruppen (Africa, Pacific, Caribbean). (se bilag 1)

G110: Sammenslutning af G90 og G20.

3.6 Kildekritik

Da vores emperi fortrinsvis bygger på nyligt indtrufne møder o.lign (minister konferencen i Hong Kong i december 2005, samt i Geneve 2006) forefindes der ikke

---

⁹<http://www.un.org/special-rep/ohrlls/ldc/ldc%20criteria.htm> (08.01.2007)

megen litteratur i form af længere sammenhængende analyser i bogform. Vi har derfor til et vist omfang anvendt bøger omhandlende analyser af konflikter opstået tidligere i Doha-runden.

Vi har af samme årsag fundet en stor del af vores empiri baseret på artikler og databaser på nettet, men ikke dybdegående analyser og statistikker udarbejdet af eksperter. Tal på LDC-landene er svære at finde oplysninger på, da de ikke offentliggøres i brede fora. Dette skyldes ligeledes deres manglende repræsentation ved WTO's møder. Derfor er der ikke mange centrale krav og udmeldinger fra LDC landene. For at skaffe mere materiale har vi nogle steder anvendt udtalelser og statistikker, der ikke omhandler LDC landene alene, men også omfatter andre ulande. I disse tilfælde markerer vi med en note, hvor vi gør opmærksom på, hvilken organisationer eller lande der udtaler sig. Vi har brugt en kombination af nyt og ældre materiale for at kunne belyse problemet og empirien. Bøgerne er blanding af ældre og nye, men det har ikke været problem, da visse dele af empirien om WTO ikke har ændret sig siden, WTO blev oprettet som organisation.

En stor del af vores litteratur er sekundærlitteratur. Selvom det er eksperter, der udtaler sig om WTO, kan det være vanskeligt at gennemskue den vinkel, der er anvendt. At kilderne kan være tendentiøse, er vi opmærksomme på og søger at finde de mest repræsentative.

3.7 Kritik af teorier

De 4 teorier, vi har benyttet i rapporten, er 4 meget forskellige teorier. Det skal ikke betyde, at vi vælger én bestemt ud, der skal ses som den rette til svar på vores problemstilling. Tværtimod har vi valgt at drage lidt ud fra hver, som er relevant i forhold til empirien, således at de komplementerer hinanden, og derved giver et mere fuldendt billede af virkeligheden. Vi er opmærksomme på, at teorierne er simplificerede udgaver af virkeligheden.

Fx Verdenssystemsteorien betegner periferiområderne uden nogen økonomisk vækst. Dette stemmer dog ikke overens med fakta om, de lande der passer på teorien.

4. DOHA-RUNDEN

Organisationen WTO blev oprettet 1. januar 1995 på baggrund af Uruguay-runden, der var den sidste forhandlingsrunde i GATT-aftalen (General Agreement on Tariffs and Trade) – den almindelige aftale om Told og Udenrigshandel.

WTO bygger videre på GATT's liberale frihandelsideal. Organisationens overordnede formål er at sikre frihandel i verden til medlemslandenes fordel. Dette skal dog ikke ske ved total nedbrydning af alle handelsbarrierer, men med hensyntagen til bl.a. ulandene via særordninger.

I 2001 blev Doha-runden igangsat. Denne var bestemt til at blive den første forhandlingsrunde indenfor WTO. Runden betegnes også "Doha-udviklingsrunden," fordi det er sigtet at øge udviklingslandenes integration og muligheder i den globale økonomi, i modsætning til tidligere runder, der primært har drejet sig om handelsaftaler imellem I-landene og NIC-landene.¹⁰ Det er vigtigt at understrege, at det var ulandene selv, der fik runden til også at gå under navnet udviklingsrunden.¹¹ Dette bl.a. fordi, de var utilfredse med udfaldet af aftalerne, der blev vedtaget under Uruguay-runden.

Vores to fokuspunkter er importtold og subsidier på landbrugs- og ikke-landbrugsvarer, da det er de emner vi finder vigtigst til forbedringen af LDC-landenes eksportmuligheder. Derudover forhandles der i Doha-runden om emnerne; anti-dumping, miljø og intellektuelle ejendomsrettigheder.

Doha-erklæringen understreger, at de grundlæggende koncepter og principper i aftalerne skal bevares, og at arbejdet skal tage særlige hensyn til udviklingslandene. Ministererklæringen omtaler disse udviklingslandes særlige behov og interesser i 21 paragraffer. WTO-medlemmerne har eksempelvis forpligtet sig til at øge de mindst udviklede landes markedsadgang, i form af fx at give deres eksportvarer told- og kvotefri markedsadgang og yde dem teknisk handelsrelateret bistand. Endvidere skal man fremme mulighederne for de ulande, der står uden for WTO, så de kan søge om optagelse.

---

¹⁰www.um.dk (02.01.07)

¹¹ Friis Bach & Nordbo (2004) s. 125

Landene mødes i princippet på ministerkonferencer minimum hvert andet år.¹² Doha-runden har indtil nu fundet sted fire gange; først i Doha 2001, Cancun 2003, Geneve 2004 og Hong Kong 2005. På det sidst afholdte møde i Hong Kong udformede EU en såkaldt "udviklingspakke," hvis formål især er at integrere udviklingslandene (LDC-landene) i verdenshandelen.

Ministererklæringen ligger op til, at man skal søge at reducere eller helt eliminere produktionsstøtten i i-landene, da den ses som en konkurrenceforvridende faktor på markedet. Den høje landbrugsstøtte stemmer nemlig ikke overens med WTO's liberaliserings politik, da den udgør et stærkt protektionistisk element på markedet.

Uenighederne på bl.a eksportstøtteområdet har været en af årsagerne til, at Doha runden i Geneve 2006 blev suspenderet. Derfor har USA anmodet EU om at strække sig længere i forhold til toldbarrierer på landbrugsvarer, for om muligt at få forhandlingerne op og stå igen. Her har Frankrig stillet sig på hælene. Den franske landbrugsminister udtalte i forbindelse med anmodningen

*"I would prefer that the negotiations fail rather than... raise questions about... agriculture."*¹³

Dette er kun et ud af mange eksempler på, at der mellem parterne i WTO ikke har været vilje til at give de sidste afgørende indrømmelser således, at der kunne opnås et fordelagtigt resultat for LDC-landene.

Vi vil i afsnittet "Konflikter og interesser" komme nærmere ind på, hvad det er for nogle uoverensstemmelser, der udspilles i Doha-runden.

Forhandlingerne i Doha-runden er nogle af de mest komplekse og omfattende forhandlinger i verdenshistorien. De vil på den ene eller anden måde gå ind og påvirke alle medlemslandene. Der er tale om en væsentlig mere omfangsrig forhandlingsrunde end tidligere, der er meget på spil for både i- og ulande, hvilket vanskeliggør forhandlingerne. Faren er, at især USA trækker sig længere væk fra WTO. I værste fald helt ud, hvis det ikke er deres interesser, som bliver trumfet igennem.¹⁴ Hvordan det kommer til at gå for Doha-runden i den nærmeste fremtid er vanskelig at forudsige, men som det ser ud nu, er den meget sårbar og suspenderet på ubestemt tid siden sommeren 2006.

---

¹² Van den Bossche (2005) s. 124 og 147.

¹³ The Wall Street Journal (26.07.06): *Doha Aground*

¹⁴ Bach & Nordbo (2004), s. 123-125

5. EKSPORTLEDET VÆKST

Vi finder det nødvendigt at søge en definition af, hvad der skal til, før aftalerne i WTO er økonomisk fordelagtige for LDC landene. Altså hvorfor der i en kommende handelsaftale, skal gives præferenceaftaler til LDC landene, der muliggør en stigning i LDC'landenes andel af verdensmarkedet.

Som grundlag herfor har vi taget udgangspunkt i makroøkonomisk teori. Denne beskriver noget om et lands overordnede økonomiske strukturer, samt hvilke variable heri, man kan påvirke for at sikre landenes udvikling. Vi vil argumentere ud fra eksportledet vækstteori, samt se på hvordan og hvorfor udenrigshandlen er en vigtig faktor for LDC-landene.

Vores udgangspunkt er økonomisk vækst som en forudsætning udvikling af et givent land. Selvom en økonomisk vækst ikke alene vil udvikle landet, endsiges uden videre reducere fattigdommen, så kan disse ting ikke ske *uden* denne vækst.

Nedenstående afsnit er hovedsagligt baseret på Jespersen, 2004, Introduktion til Makroøkonomisk teori, side 29-30, 37-47 samt 87- 102. Endvidere delvist på Wendt, Rasmus A., 2006, Udvikling i en fattigdomsspiral, Schjøtt & Justesen, (red.) The winner takes it all, Operation Dagsværk.

5.1 Makroøkonomi

For at komme fattigdom til livs og hæve et lands udviklingsniveau er det nødvendigt med en makroøkonomisk helhedsorienteret indsats, der forbedrer landets nationaløkonomiske situation. Overordnet stiller Jespersen syv variable op, der har indflydelse på landets økonomi: 1. Nationalproduktet, 2. Beskæftigelse og arbejdsløshed, 3. Inflationen, 4. Renten, 5. Valutakursen, 6. Betalingsbalancen og 7. Den offentlige sektors budgetsaldo.

Disse er indbyrdes afhængige, og kan påvirke hinanden i både positiv og negativ retning. Dette er nødvendigt at forstå for at kunne forudse de afledte effekter af indsatsen på ét område, eksempelvis et øget offentligt forbrug. Det er dog for omfattende for vores problematik at redegøre for hele denne sammenhæng! Vi vil følge det ræsonnement som Wendt giver. For at reducere denne fattigdom er det nødvendigt

med økonomisk vækst til at sætte en positiv spiral af øget beskæftigelse, forbrug mm. i gang.

5.1.1 Vækst

Vækst kan defineres som en stigning i den fysiske produktion og den deraf øgede værditilvækst!

Fundamentet for denne vækst er en samfunds-produktionsfunktion. Denne funktion viser den samlede *produktion* af varer og råstoffer (Y), der er skabt ved brug af de såkaldte produktionsfaktorer: *realkapital* (K) (jord, maskiner, bygninger mm) *arbejdskraft* (L) *råstoffer* (R) samt *den teknologiske udvikling* (tek), der påvirker produktiviteten.

Produktionsfunktionen kan skrives således:

Formel 1:

$$Y = f(K, L, R) * tek$$

Med udgangspunkt heri kan produktionen påvirkes til vækst ved en øget anvendelse eller kvalitet af K, L og R. Man kan fx tage flere råstoffer i brug samt forbedre teknologien. For en fortsat og langvarig vækst, som er alfa omega for LDC-landene, kræver det selvfølgelig, at ovenstående løbende udvikles!

5.1.2 BNP

Som betegnelse for et lands vækst bruges begrebet *bruttonationalprodukt* (BNP), der er værdien af varer og tjenester, der via eksport eller indenlandsk forbrug og investeringer, går over i *endelig anvendelse*. Den årlige vækst er den *procentmæssige vækst i BNP fra år til år*, opgjort i faste priser, dvs. renset for inflation.

Udover gode vækstforudsætninger som kvalificeret arbejdskraft, råstoffer og kapital, der udgør *udbudssiden*, påvirkes væksten også af *efterspørgselsiden*. Denne afhænger af tilstedeværelsen af tilstrækkelig købekraft samt efterspørgsel af landets producerede varer og tjenesteydelser.

BNP er afhængig af landets markedssystemes generelle tilstand, og påvirkes på forskellig vis af de førstnævnte andre seks variable. Disse variable kan overordnet placeres inden

for fire sektorer, der påvirker markedssystemet, og fungerer i et samlet kredsløb: 1. Den private sektor, 2. Den offentlige sektor, 3. Udlandet og 4. Nationalbanken.

Påvirkningen af BNP kan opstilles funktionsmæssigt på følgende måde:

Formel 2

$$Y = C + G + I + (x - im)$$

Hvor:

$Y = \text{BNP}$

$C = \text{Privatforbrug i samfundet}$

$G = \text{Offentligt forbrug}$

$I = \text{Investeringer}$

$x = \text{Samlet eksport}$

$im = \text{Samlet import.}$

Modellen viser, at BNP vil vokse som følge af stigninger i forbrug, investeringer samt stigning af eksport i forhold til import.

LDC-landene kan altså påvirke deres vækst i positiv retning ved hjælp af tiltag på disse områder. Købekraften - og derved også efterspørgslen i LDC-landene er relativt lille, hvilket er problematisk for mulighederne i stigninger indenfor både C, G og I. Landenes offentlige budgetter rammes også, og dermed det offentliges mulighed for at påvirke det offentlige forbrug (G). Ligeledes begrænses stigningerne i I delvist. Landene har ofte et ikke-gunstigt investeringsklima (jf. I) og det faktum, at LDC-landenes andel af verdenshandlen udgør 0,6 %¹⁵ på trods af, at 11 %¹⁶ af verdens befolkning bor i disse lande viser, at forholdet mellem x og im er problematisk for LDC landene.

5.1.3 Fattigdomsspiralen

LDC-landene står i et dilemma, der holder dem i en negativ fattigdomsspiral: For at kunne reducere fattigdom og arbejdsløshed er det nødvendigt med stigninger i C, G og I, på kort sigt. Men for at sikre dette i at ske på lang sigt, er det nødvendigt med stigning i BNP, altså en økonomisk vækst. Denne afhænger igen af øgede investeringer og en

¹⁵ Bach & Nordbo (2004) s. 15. Procentsats efter egen udregning.

¹⁶ <http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3826&lang=1> (02.12.06)

løbende mere kvalificeret og bedre uddannet arbejdsstyrke. Hvis et land skal tiltrække investorer, skal disse kunne forvente en afsætning af produkterne, hvilket igen afhænger af, at der findes en købekraft.

5.1.4 Eksport og import

En måde at påvirke denne negative spiral er at ændre på forholdet mellem eksport og import. Dette forhold ses på betalingsbalancens løbende poster, der er positiv, hvis eksporten overstiger importen. At betalingsbalancen skal sikres at være i plus, er bl.a. for at undgå den udlandsgæld, (der ikke må forveksles med statsgæld) som en negativ betalingsbalance giver. Alle virksomheder skal betale af på udlandsgælden i form af renter; penge der ellers ville kunne fordre øget vækst i landet. Med udgangspunkt i ovenstående funktion kan man med en øget nettoeksport sikre en stigning i BNP, og således skaffe kapital til at forbedre C, G og I.

Eksportens udvikling i et land bestemmes af væksten i udlandet, og derved deres mulighed for at aftage varer. Endvidere bestemmes den i høj grad af landets internationale konkurrenceevne samt af eventuelle handelspolitiske tiltag. LDC-landenes vanskeligheder ligger overvejende i, at de ikke kan komme ind på de store vækstmarkeder på grund af konkurrenceforvridende toldbarrierer, og subsidieordninger til støtte af den indenlandske produktion. Da den internationale konkurrenceevne er en national problematik, der omhandler enhedslønomkostninger, politisk stabilitet, samarbejdsclima på arbejdsmarkedet m.m., som er forskellig fra land til land, vil vi nøjes med at se på den overordnede påvirkning, som handelspolitiske tiltag kan give på verdensmarkedet. Fra LDC-landenes synspunkt vil dette sige aftaler i WTO-regi, der sikrer dem en bedre betalingsbalance. Især med fokus på øget eksport. Det er således med udgangspunkt i, at LDC-landene skal opnå en sådan eksportledet vækst, at vi har valgt at definere de for LDC-landene fordelagtige handelsaftaler.

5.2 Protektionisme versus frihandel

Dette stiller spørgsmålet om, hvilken handelspolitik et land vælger. På den ene side står en meget protektionistisk linie med høje toldbarrierer eller subsidieordninger, der sikrer nationale produkter fordelagtige vilkår på hjemmemarkedet. Når der indføres

toldbarrierer, vil de nationale produkter stadig synes billigere for forbrugeren, selv om de er produceret til en højere pris end de udenlandske produkter.

Subsidieordningerne indføres, fordi producenten sikres en indkomst udover markedsprisen. På den anden side står en meget frihandelsorienteret handelspolitik, hvor man har et minimum af toldbarrierer, og undlader at støtte sin produktion. Netop dette spørgsmål er kernen i forhandlingerne i WTO, da alle lande umiddelbart foretrækker at beskytte sin egen produktion, men meget gerne vil have sine egne produkter eksporteret.

I bund og grund kan man sige, at det er alle landes ønske at sikre sig en sådan eksportledet vækst. Altså vækst fordret af udenlandsk efterspørgsel, samt aftagning af landets produkter. På samme tid ønskes et minimum af import (dog nok til at sikre den fornødne udenlandske realkapital, som er forudsætningen for at produktionsapparatet kan køre). Dette er globalt set umuligt, da et lands eksport afhænger af et andet lands import af disse varer, og den globale sum af alle landes betalingsbalancer må nødvendigvis gå i nul. Derved vil en øget eksport fra, samt mindsket import til LDC-landene, afhænge af det modsatte i andre nationer. Set ud fra dette økonomiske synspunkt vil økonomisk fordelagtige handelsaftaler, der sikrer LDC-landene øget eksport, til en vis grad være ufordelagtige for de rigere lande på kort sigt.

5.2.1 Primært landbrugsproduktion

Verdens lande har altså meget forskellige produktionsforudsætninger:

Den nævnte kapital, arbejdskraftens mængde og uddannelsesniveau, samt tilstedeværelsen af forskellige råstoffer inden for landets grænser.

Derfor er Ricardos¹⁷ teori om de komparative fordele relevant for at definere, hvad der er fordelagtigt for LDC-landene. I LDC-landene foregår størstedelen af produktionen i primærsektoren. Derfor er netop handelsaftaler, der omhandler landbrugssektoren meget vigtig for at sikre landenes øgede eksport.

---

¹⁷ David Ricardo, 1772-1823, økonom.

5.3 Delkonklusion

BNP påvirkes af forbrug, investeringer og betalingsbalancen i et land. I definitionen af hvad der er økonomisk fordelagtigt for LDC-landene, tager vi udgangspunkt i, at et LDC-lands øgede eksport af især landbrugsprodukter påvirker landets økonomiske vækst. Denne vækst er en forudsætning for, at landet får mulighed for at udvikle sig og bryde ud af fattigdomsspiralen. Et generelt dilemma er, om landet skal vælge en protektionistisk eller en frihandelsorienteret handelspolitik. For LDC-landene er det nødvendigt at disse i førsteomgang får lov at beskytte sin produktion, samtidig med at deres eksport øges. Det er i et multilateralt forum som WTO dette kan sikres.

6. VERDENSSYSTEMTEORIEN

Vi har valgt at benytte os af den såkaldte verdenssystemteori, som den amerikanske sociolog Immanuel Wallerstein¹⁸ udviklede i 1970'erne. Teorien giver en forklaring på, hvorfor verdens stater befinder sig på forskellige niveauer, når det gælder produktion, velfærd, stabilitet og international magt. Vi vil benytte teorien til at analysere og understøtte de fakta, vi præsenterer i introduktionen af aktørerne. Mere specifikt anvendes teorien i analysen af interesser og konflikter, der omhandler, hvorfor landene ikke kan nå til enighed om, hvilke varer der skal liberaliseres omkring. Den inddrages også i analysen af assymetrien i WTO's struktur. Til beskrivelsen af verdenssystemteorien har vi brugt kilderne: Wallerstein, World System Analysis, 2004 og <http://www2.pfeiffer.edu/~lridener/courses/WORLDSYS.HTML>

6.1 Verdenssystemet

Verdenssystemteorien er en såkaldt "grand theory", hvor Wallerstein lægger vægt på, at alt hænger sammen, og at alt skal analyseres ud fra en tidlig kontekst. Wallerstein mener, at alle områder og stater inden for verdenssystemet¹⁹ er forbundet i en verdensøkonomi. Denne baserer sig på udstrakt arbejdsdeling, samt et komplekst netværk af strømme af varer, kapital og arbejdskraft. Aktørerne inden for systemet prioriterer opnåelsen af uendelig akkumulation af kapital.

Verdenssystemet er præget af mange forskellige politiske enheder, som er forbundet med hinanden i det Wallerstein betegner "*the interstate system*". Som nævnt ovenfor, er økonomien derimod én enhed, der spænder over hele systemet. Det betyder, at verdensøkonomien opererer på en større arena, end den de politiske enheder hver især kan kontrollere. Derfor er økonomiens manøvre ikke bundet, hvilket muliggør en konstant økonomisk ekspansion af verdenssystemet og en skæv fordeling af produktionsoverskuddet. Der findes altså en verdensøkonomi, men ikke nogen tilsvarende verdensstat, der kan kontrollere denne.

---

¹⁸ Immanuel Wallerstein (1930-): Amerikansk sociolog. Tidl. præsident for den internationale sociologi sammenslutning, seniorforsker på Yale University.

¹⁹ Systemet dækkede i sin begyndelse kun Europa og visse dele af Amerika, men er i dag ekspanderet til at omfatte stort set hele verden.

Der er udbredt arbejdsdeling, men de økonomiske opgaver er ikke ensartet fordelt i verden. Det skyldes i nogen grad de geografiske forhold, herunder råvarekapacitet. Endnu vigtigere er det, at denne måde at organisere arbejdet på, legitimerer visse gruppers evne til at udnytte andres arbejdskraft, således at de opnår en større del af den samlede verdensøkonomis overskud. Alt efter hvor højt i det økonomiske hierarki en stat eller et område står, definerer Wallerstein det som en kernestat, en semiperiferistat eller en periferistat.²⁰

Verdenssystemet opstod i 15-1600-tallet, hvor kolonialismen blomstrede op. Kolonimagterne tilførte betydelig vækst i kernestaterne på bekostning af periferiområderne. Dette skabte grundlaget for den arbejdsdeling mellem kernen og periferien, som gør sig gældende i dag. Ifølge Wallerstein skabes der altså en global ulighed, hvor kernen har større fordele end periferien.

Ifølge teorien er det de virksomheder og stater, der prioriterer og har mulighed for at akkumulerer

kapital, der bliver stærkest.

“If we say that a system “gives priority” to such endless accumulation, it means that there exist structural mechanisms by which those who act with other motivations are penalized in some way, and are eventually eliminated from the social scene, whereas those who act with the appropriate motivations are rewarded and, if successful

(Wallerstein).²¹

Så længe der eksisterer kapitalisme, kan det frie marked ifølge Wallerstein ikke eksistere. På det frie marked vil mængden af udbydere og efterspørgere være så stor, at prisen vil falde i en sådan grad, at profitten minimeres voldsomt. Det vil umuliggøre kapitalismens uendelige akkumulation af kapital. Hvis produktionsenhederne vil have en gunstig position til at akkumulere kapital, må de derfor søge at opnå monopol. Dette er dog vanskeligt, og derfor søges det bedste alternativ - del-monopol. Det vigtigste for at en produktionsenhed kan opnå del-monopol er støtten fra en stærk stat. Staten kan

---

²⁰Wallerstein kalder det periferiområder frem for periferistater, da disse områder er præget af yderst svage stater, eller af slet ikke at være en stat (koloni.)

²¹Wallerstein (2005) s. 24

indføre patentsystemer, restriktioner på import og eksport, subsidieordninger og toldafgifter, og på den måde sikre sine produktionsenheder del-monopol.

6.2 Kernestater, periferiområder og semiperiferistater

Den udbredte arbejdsdeling gør, at verden er én enhed, men at der findes de tre nævnte stadier, en stat kan befinde sig på. Parametrene for hvilken af de tre definitioner en stat eller et område passer i, er statsmagts styrke, den økonomiske aktivitet, kulturel integritet og vækst.

6.2.1 Kernestater

Kernestaterne er kendetegnet ved en stærk stat med demokratiske politiske systemer. Majoriteten af landene i kernen er velfærdsstater, og høje lønninger gør sig gældende. En stærk national kultur og sammenhængskraft hersker. Kerneprodukterne er de varer med størst profit, og er omfattet af del-monopol. Denne kerne har altså fået en plads i toppen af den internationale arbejdsfordeling, hvor deres primære produktion findes i den tertiære sektor. Dette produkt, ofte i form af viden sælges til dyre priser, som hverken semiperiferien eller periferien kan konkurrere med. Det er også her de store multinationale selskaber hører hjemme, men de gør sig gældende over hele kloden. Produktionen lægges, hvor det bedst kan betale sig, hvilket medfører, at den ofte placeres i semiperiferien eller periferien, da disse er lavtlønsområder.

6.2.2 Periferiområder

Periferiområderne består af svage stater, hvor demokrati er fraværende, eller elitædemokratiske systemer gør sig gældende. Statsmagten er ikke stærk nok til at koordinere de komplekse handels-, landbrugs- og industrimekanismer. Befolkningen lever hovedsageligt af landbrug. Periferiområdernes ”opgave” i verdensøkonomien er primært at levere råvarer og billig arbejdskraft til kernestaterne, og de opnår derved den mindste profit af verdensøkonomien, da eksport af råvarer medfører relativt lav profit.

6.2.3 Semiperiferistater

Semiperiferistaterne består af stater, der tidligere enten har været periferiområder eller kernestater.

I semiperiferien er det ofte et autoritært eller elitærdemokratisk system, der gør sig gældende. Staterne bestræber sig i høj grad på at blive kernestater, samtidig med at de kæmper for ikke at blive reduceret til periferiområder. De benytter protektionistiske tiltag for at beskytte deres egne produktionsprocesser. Produktionsprocesserne er både præget af fuldkommen konkurrence og del-monopol. Produktionen består primært af råvarer og halvfabrikater og produkterne afsættes til kernen og indenfor semiperiferien. En yderligere funktion ved semiperiferien er, at den fungerer som en buffer zone mellem kernestater og periferiområder, da den ofte afværger politisk pres fra grupper i periferien, der er rettet mod kernestaternes placering.

6.3 Magtbalancen

Verdenssystemet hersker kun så længe nogle stater er stærkere end andre. Hvis alle stater var lige stærke, ville hver stat kunne blokere, så transnationale økonomiske enheder med rod i en anden stat ikke ville kunne operere effektivt inden for deres grænser. Den kapitalistiske verdensøkonomi belønner akkumuleret kapital og menneskelig kapital mere end rå arbejdskraft. Det gør, at den skæve geografiske fordeling af ressourcer, har en tendens til selvopretholdelse. Dette understøttes af de frie markedskræfter. At der ikke findes én central politisk magt, der dækker hele verdenssystemet, gør det sværere for kræfter, som forsøger at modarbejde strukturen i verdenssystemet at påvirke den ulige fordeling.

Wallerstein påpeger dog, at staternes position over tid ikke kan opretholdes. Her spiller den interne kamp mellem de stærke stater, samt magtkampen mellem kernen og semiperiferien en vigtig rolle.

Dels foregår der en evig kamp hvor stater, der ikke er kernestater prøver at opnå en sådan position. Da produktionsprocesserne i kernestaterne er nogenlunde ens, kæmper disse dog også internt om positionerne i et form for nul-sums²² spil, men de har samtidig en fælles interesse i at opretholde systemet som helhed.

Wallerstein påpeger, at forholdet mellem de stærke stater og semiperiferien, er en vigtig faktor i forhold til at opretholde en magtbalance. Semiperiferiens kamp for at udvikle deres velstandsniveau og blive en kernestat, presser kernestaternes position. Det bevirker, at ingen stat alene kan få deres vilje igennem på den mellemstatslige arena.

---

²² Wallerstein henviser til nul-sums spil i den forstand, at en aktørs øgede magt på et område, må resultere i en anden aktørs tab af magt, da der kun findes en vis mængde magt.

For en mere stabil bevarelse af en gunstig magtposition på verdensplan kræves enten: Skabelsen af et imperium, hvor en enkelt politisk autoritet styrer hele verdenssystemet. Et hegemoni - et overherredømme, hvor det ikke kun er en stat, der styrer i det mellemstatslige system. Der har ifølge Wallerstein været forsøg på at skabe imperier, men dette lader sig ikke gøre så længe verdenssystemet består, da den endeløse akkumulation af kapital i en sådan situation vil bryde sammen. Til gengæld er det muligt at skabe hegemoni i verdenssystemet. Dette kan imidlertid kun opretholdes i en kort periode, indtil andre stater efter noget tid opnår forbedring af deres produktionsforhold, som nærmer sig hegemonistaternes. Derved mister staterne inden for hegemonien langsomt magten. Den tekniske udvikling har endvidere gjort det muligt at udvide grænserne for verdensøkonomien, og visse regioner formår at udnytte dette, således at de kan rykke deres position opad.

Virksomhederne er afhængige af, at politiske enheder kun opnår hegemonistatus i kortere perioder, og at politisk dominans hele tiden skifter hænder. De har nemlig brug for den støtte en stærk stat kan give dem, f.eks. i form af delmonopol. Men modsat må staten ikke blive så stærk, at den kan kontrollere og begrænse verdensøkonomien.

6.4 Sammenfatning

Hele verdenssystemet er baseret på, at politik ikke kan begrænse verdensøkonomien. De politiske enheder skal være så stærke, at de kan støtte produktionsenhedernes mulighed for optimal profit, uden at kunne begrænse deres manøvre.

Systemet opretholder en tilstand med global ulighed, hvor kernen har flest fordele og periferien færrest. Periferien sælger råvarer og halvfabrikater til kernen. Kernen sælger til gengæld højt udviklede industrivarer, der er produceret på de råvarer og med den billige arbejdskraft, de har købt af periferien. Semiperiferistaterne befinder sig i et mellemlige, hvor de i høj grad udfordrer magtbalancen, ved deres evige kamp for at opnå den velfærd og magt, der kendetegner en kernestat. Således er staternes positioner inden for verdenssystemet aldrig konstante, men forandres kontinuerligt ved udviklingen af produktion, velstand, stabilitet og magt.

7. INTERDEPENDENS, REALISME OG NEOREALISME

Vi vil anvende pluralismeteorien om interdependens og neorealismeteorien om det internationale system, som grundlag for at analysere aktørernes ageren indenfor WTO. Ud over disse to teorier har vi inden neorealismen redegjort for den ældre teori om realisme, hvilket skal tjene til forståelsen af vores brug af neorealismen.

Teorien om interdependens og neorealismeteorien bygger på to modstridende opfattelser af samarbejdet i international politik. Ud fra de to teorier ses, at landene agerer ud fra henholdsvis fælles langsigtede mål i interdependensteorien og egeninteresse i neorealismen. Begge erkender forskellig grad af gensidig afhængighed i det internationale samfund, og at det har en struktur, der udgøres af mere end summen af en række stater, bl.a. internationale regimer. En vigtig forskel er dog at pluralisterne opfatter interdependens som noget, der skaber sammenhængskraft på flere niveauer mellem landene, mens neorealisterne mener at interdependens gør en stat svag overfor andre staters ageren. Derfor bruger vi neorealismen til at fokusere på aktørerne i WTO, og interdependens teorien bruges til at analysere organisationen WTO og dens principper, samt medlemmernes erkendelse af vigtigheden af et medlemskab.

I afsnittet om interdependens tager vi udgangspunkt i bøgerne Wæver, O., 1992, "Introduktion til studiet af international politik" af Ole Wæver og "International Relations Theory" af Paul R. Viotti og Mark V. Kauppi. De vigtigste teoretikere er Keohane og Nye. I afsnittet om Realisme og Neorealisme tager vi udgangspunkt i bøgerne: "Realism: Restatements and renewal" af Benjamin Frankel, side 101-108 og 180-186, "Neorealism versus Strategic culture" af John Glenn, Darryl Howlett og Stuart Poore, side 20-27, "Klassisk og moderne samfundsteori" af Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, side 71-72, "Introduktion til studiet af international politik" af Ole Wæver, side 124-133 og "International Relations Theory" af Paul R. Viotti og Mark V. Kauppi. side 5-7 og 44-58.

7.1 Interdependens

Interdependens er ifølge pluralisterne kendetegnet ved, at landene oplever "costly effects," altså omkostningskrævende konsekvenser ved at bryde forholdet til en anden

stat. Interdependens opnås ved at landene *integrerer* sig i hinanden på mange forskellige niveauer.

Ifølge pluralisterne flyder grænsen imellem national- og international politik ud. Dette bevirker, at der kommer mange flere kanaler mellem staterne i forhold til en anarkistisk verdensorden. Disse spreder sig både socialt, politisk og ikke mindst økonomisk, og øger interdependensen landene imellem. Pluralismen indeholder forskellige retninger og underemner, men her har vi valgt at fokusere på det økonomiske felt. Ifølge pluralismeteorien kan en øget interdependens have gunstige konsekvenser for de involverede lande - ikke mindst til opbygningen af gode relationer.

Magten er i pluralisternes optik spredt vidt. Hvor den militære kapacitet i realismen rangerer øverst, hersker der i kompleks interdependens ikke noget hierarki mellem sager. Her er det andre mønstre og politiske processer, magten udspilles i. Der er altså intet givet hierarki, men emne-specifikke magtrelationer alt efter, hvad det er der forhandles. Når en sådan kompleks interdependens hersker, bliver den militante brug til løsning af konflikter undermineret, da landene er så tilpas følsomme overfor hinandens økonomier, at det ikke vil kunne betale sig at føre krig. De konflikter der opstår ved fuldkommen interdependens, undermineres ved øget integration økonomisk, politisk og socialt.

Interdependens stiller ikke ubetinget alle stater lige. Interdependensen er oftest asymmetrisk, og denne gør, at den ene part vil være i besiddelse af mere magt end den anden.

Keohane og Nye opererer med begreberne *vulnerability* (sårbarhed) og *sensitivity* (følsomhed). *Sensitivity* henviser til, hvor følsomt et givent land er overfor ændringer eller afbrydelser i interdependente relationer. Det afhænger af hvor stort landets mulighed er, for at erstatte de økonomiske transaktioner med andre. Den stærkeste aktør er altså den, der har de laveste omkostninger ved en aftales ophør. Det vigtigste i det internationale system er, ifølge Keohane og Nye, muligheden for at definere spillereglerne. Har man magten til at ændre på disse? Hvor meget vil man da blive berørt af en afbrydelse? Det er, hvad begrebet *vulnerability* henviser til.

Den ene aktør er ofte mere afhængig end den anden. Det er altså vigtigt at huske på, at interdependens ikke nødvendigvis indbefatter lighed.

De mange kanaler mellem samfundene, fraværet af militær magt og det udviskede hierarki staterne imellem muliggør nye politiske processer:

- A. *Linkage strategies* – Uden det militære aspekt som øverste magtfaktor, bliver det muligt at lave nye politiske sammenkoblinger, fx handelsmæssige.
- B. *Agenda setting* – Dagsordenen er et produkt af de følsomheder de forskellige stater har overfor interdependensen. Grupper, der er utilfredse prøver at tvinge sager på den internationale dagsorden.
- C. *Transnational and transgovernmental realtions* – Interdependensen er ujævnt fordelt. Dette skaber koalitioner på tværs af regeringsapparater.
- D. *International Organisations* - Kan sætte dagsordenen i forhandlingsprocesser, være katalysator i koalitionsdannelse, og arena til styrkelse af svage staters stemme i international politik.

Netop internationale regimer, som WTO, får en stor rolle, da de er medvirkende til at administrere de interdependente forhold, der ofte kan være meget komplekse og konfliktfyldte. De sørger også for, at landene kan drage fordele af interdependensen. De dækker områder, hvor landene har erkendt behovet for multilaterale aftaler, og de er frivilligt oprettet af stater til at skabe en vis grad af orden i internationale relationer. Et regime defineres som værende et netværk af regler, normer og procedurer, der regulerer adfærd. Regimer fungerer ofte som bindeled til at imødekomme forskelle, og til yderligere at opgradere den fælles interesse, som regimet er bygget op omkring. Ifølge pluralismeteorien ses staterne samarbejde som en fælles fordel. De agerer inden for regimerne efter fælles langsigtede mål og ikke efter snævret definerede eller kortsigtede interesser, til opgradering af den enkelte stats egen nytte. På de områder hvor aktørerne er nået til enighed inden for et specielt felt, har regimet en stor adfærdsskabende funktion. Vi oplever fx til stadighed en øget international handel, bl.a. fordi WTO's principper og normer indlejres af medlemsstaterne.

7.2 Realisme og neorealisme

7.2.1 Realisme

Realismen tager afsæt i, at verden er et anarkistisk system, hvor stater med de stærkeste militære ressourcer besidder den største magt. Statslederne tror ikke på alliancer eller internationale aftaler. At der hersker anarki skal forstås således, at der ikke findes nogen overordnet verdensorden eller verdensregering. Alle stater søger freden, men de har erkendt at opnåelsen af den er utopisk, da de ikke vil gå på kompromis med maksimeringen af deres egennytte. Den anarkistiske verdensorden er derfor præget skiftevis af perioder med fred, der bliver brudt af krig, for at opretholde magtbalancen. Ifølge realismen er det vigtigste for staterne i international politik, opnåelsen af magt. Magten bruges til at skabe politik, hvor den stærkeste vinder. Dette sker igennem militære handlinger. National sikkerhed, også benævnt *high politics*, er den eneste ressource, der indikerer magtens fordeling. Økonomi, teknologi og miljø er eksempler på *low-politics*, der ingen indflydelse har på magtens fordeling. Realisterne argumenterer for, at staterne ikke stræber efter interdependens, da den er medvirkende til at staterne gøres sårbare. De frygter at miste magt til andre stater herved. Realismeteorien anerkender kun lande som aktører, og derved vil den betragte WTO som noget ubetydeligt.

7.2.2 Neorealisme

Neorealismen bygger videre på realisternes antagelse om, at staten er en autonom aktør, som handler ud fra nyttemaksimering. Modsat realisterne har neorealisterne dog anerkendt en række tendenser i det nuværende internationale samfund. Fx anerkender de mellemstatslige organer, og mener at det anarki realisterne argumenterede for, er afløst af en hierarkisk struktur. Inden for denne struktur kan landene agere politisk. Det centrale er, at staternes fokus er på at bevare den magt, staten har i den internationale struktur. I denne er staterne stadig hovedaktører, men internationale organisationer som WTO og FN anerkendes af staterne som fora, der kan tjene til gennemførelsen af aftaler, som er til gavn for staterne selv. Strukturen gør, at staterne bliver nødt til at følge visse spilleregler, der tvinger dem til at handle på en bestemt måde. Strukturen i verden låser staterne fast, og tvinger dem til at følge hierarkiet. Hvis de ikke følger strukturen, vil de andre stater straffe udbryderen. Staterne kan, hvis de besidder store nok

ressourcer, alligevel gå uden om strukturen, og på denne måde gå enegang mod de andre.

Ressourcerne er vigtige for at kunne forstå staternes ageren. Ressourcerne er med til at definere statens position i hierarkiet, idet svage stater ikke har ressourcer nok til at kunne bryde strukturen, der altså er opdelt hierarkisk efter mængden af ressourcer. Dette adskiller sig fra realismen, idet *high politics* ikke kun indebærer militære ressourcer. Også ressourcer som økonomi, teknologi og diplomati har indflydelse på, hvordan den globale magtbalance er fordelt. Et eksempel herpå er oliekrisen i 1973, hvor besiddelsen af olie blev en magtfaktor i international politik. Stater med en relativ lille militær magt, får således noget at sige på emner, hvor de besidder en relativ procentdel af magten. Udarbejdelsen af handelsaftaler er også en magtfaktor, hvor de stærkeste handelsnationer der har størst indflydelse på udarbejdelsen, har mest magt.

Ifølge neorealismen anerkender staterne, at mellemstatslige organer kan være med til at styrke statens sikkerhed indadtil og udadtil i resten verden. Staterne anerkender dog kun dette ud fra en egennyttemaksimerende opfattelse. Den interdependens samarbejdet medfører, vil gøre dem sårbare, fordi de bliver afhængige af andre stater. Derfor er staterne tøvende med at indgå i et samarbejde i mellemstatslige organer; interdependensen vil give visse stater flere fordele end andre. Der er således to muligheder når en aftale indgås. Enten vinder man mere end man taber eller omvendt. Pga. dette handler internationale handelsaftaler først og fremmest om at forsvare sin magtposition. Da det er de mest ressourcerstærke stater, der har den største magt, vil disse stater være meget påpasselige med at indgå aftaler, hvor ressourcervagere stater vil få mulighed for at opnå større ressourcevækst end dem selv.

7.3 Sammenfatning

Pluralisternes argumenterer i deres teori om interdependens for, at landene integrerer sig mere på hinandens markeder, og ser fordelene deraf. Der er dog en stor asymmetri landene imellem, da nogle lande har større *sensitivity* og *vulnerability* end andre overfor ændringer i handelsrammerne. Ifølge teorien om interdependens handler staterne ud fra fælles langsigtede interesser, og magtrelationerne veksler fra emne til emne. Ud over staterne, har andre aktører stor betydning på den internationale arena, blandt andet internationale organisationer.

Disse organisationer har langt mindre betydning ifølge neorealisterne. Deres tilstedeværelse anerkendes som en del af verdensstrukturen, men det vigtigste for at forstå staternes ageren er, at staterne altid søger at beskytte sine egne interesser og nyttemaksimere for at bevare deres magtposition. Derved kan de senere koncentrere sig om at udvide deres magtområder. Magten er karakteriseret ved at være økonomisk, militær eller diplomatisk, og defineres efter hvor store deres ressourcer på områderne er, fx hvor stort et lands BNP er. Ressourcerne er afgørende for, hvor stor magt de besidder i forhold til andre stater. De mellemstatslige organer bruges til at egennyttmaksimere og opnå nye magtområder. Staterne er hierarkisk opdelt i verdenssystemet, og det er svært at opnå enighed, da staterne beskytter deres interesser og deres position i international politik. Staternes syn på interdependens er negativt, fordi interdependensens positive konsekvenser for modparten, fx gennem øget magt, ud fra en nul sums logik, vil betyde mindre magt til dem.

8. WTO – ET FORHANDLINGSFORUM

8.1 Indledning

I dette afsnit om WTO's struktur og medlemmernes ageren inden for rammerne vil vi begrunde, hvorfor vi ser WTO som et forhandlingsforum, der er opbygget på målsætninger om at skabe øget ligeværdig interdependens medlemmerne imellem. Vi vil fremføre de formelle principper i WTO, samt organisationens retsinstant – Tvistbilægningssystemet. Vi mener, at medlemmerne i WTO har erkendt, at de er gensidigt afhængige. Bl.a. fordi andre landes økonomiske udvikling påvirker deres eksport- og importmuligheder. Vi er opmærksomme på, at afsnittet om Tvistbilægningssystemet ikke svarer direkte på vores problemformulering. Det skal imidlertid tjene til at understrege, at WTO har svært ved at hamle op med asymmetrien i interdependensen, da sanktionsmulighederne tvistbilægningssystemet tilbyder, ikke er tilstrækkelige.

En mere kritisk analyse af forummet som en arena for beslutningsprocesser, der er fordelagtige for LDC landene følger i kapitlet, WTO's struktur i lyset af asymmetrien.

8.2 Baggrunden for oprettelsen

Den økonomiske krise i 1930'erne medførte, at mange lande iværksatte protektionistiske tiltag, for at beskytte deres økonomier. Fx indførte man høje toldsatser på udenlandske varer, og mange varegrupper blev omfattet af importforbud. Denne protektionistiske bølge medførte blot endnu ringere verdensøkonomi, og efter 2. verdenskrig blev der blandt flere lande enighed om, at der skulle sættes en stopper for protektionismen. På dette grundlag opstod GATT i 1947, som erkendelse af et behov for større gensidig afhængighed landene imellem. Med handelsaftalerne indenfor GATT blev der skabt mulighed for at øge integrationen på det globale verdensmarked, som et forsøg på at maksimere verdenshandlen. Ønsket om at opnå interdependente forhold ses i dag videreført i WTO, mere specifikt i Doha-forhandlingsrunden. Her har man erkendt, at der er brug for en ny handelsrunde, hvor der lægges særlig vægt på ulandenes behov. Organisationen WTO har 149 medlemmer, hvoraf to tredjedele er ulande. Hovedkontoret, hvor sekretariatet arbejder, ligger i Geneve. Her har de fleste medlemslande ambassadører repræsenteret. Som den eneste mellemstatslige organisation for international handel, er WTO's vigtigste funktion at tjene som arena for

forhandlinger om handelsaftaler mellem dens medlemslande. Strukturen som landene forhandler under er bygget op omkring to grundprincipper.

8.3 Principper

Principperne der udgør WTO's struktur er opstillet med henblik at sikre *ikke-diskrimination* og for det andet at sikre *gennemsigtige handelsforhold*. Princippet om *ikke-diskrimination* består af tre del principper.

Ikke-diskrimination principperne:

1. *Mestbegunstigelsesprincippet – Dette sikrer, at de sikre diskrimineres mellem forskellige lande.*
2. *Princippet om national behandling – Det skal sikre, at der ikke diskrimineres imellem de forskellige lande.*
3. *Principper om ens varer – Det skal sikre, at der ikke diskrimineres imellem ens varetyper.*

Fra mestbegunstigelsesprincippet er der dog visse undtagelser. Bl.a. er det tilladt at etablere regionale frihandelszoner, hvor landene i regionen må handle frit. Det europæiske EU, det nordamerikanske NAFTA og det asiatiske ASEAN er eksempler herpå.²³ Desuden er såkaldte præferenceaftaler, der giver handelsfordele for LDC-lande som en særlig udsat gruppe, tilladt.

Princippet om gennemsigtige handelsforhold indebærer, at beskyttelse af hjemlige erhverv ikke må ske gennem kvoter, importforbud og tekniske handelshindringer, men derimod gennem de mere enkle toldsats.²⁴

Alle overordnede beslutninger og handelsaftaler medlemslandene imellem vedtages ved *konsensus-princippet*. Det vil sige, at man kommer til enighed og stemmer ikke efter flertalsafgørelser. Formelt set er det dog muligt at træffe afgørelser ved hjælp af afstemninger, hvis landene ikke kan nå til enighed. Her deltager alle på lige vilkår, dvs. et land, med en stemme. Med denne flade demokratiske struktur har alle lande mulighed for at nedlægge veto, hvis de ikke finder forslagene fordelagtige.

Organisationens principper kan ses som et udtryk for, at WTO er et internationalt regime, hvis struktur bygger på, at aktørerne har erkendt, at de er genstand for en

---

²³ Holm, (1999), kap.12

²⁴ <http://www.leksikon.org/art.php?n=2772> (02.01.07) , Bach & Nordbo (2004) s.12-14

gensidig økonomisk afhængighed. Principperne er udtryk for et ideal, som vi mener, har rødder i pluralismeteorien. Erkendelsen af nødvendigheden af et bredt samarbejde spejles i princippet ”*alt eller intet*” Det vil sige, at landene, for at en forhandlingsaftale bliver gældende, skal tilslutte sig alle aftaler om alle emner, som så bliver samlet i én pakke. De kan altså ikke bare vælge og vrage mellem aftaler, som har deres interesse, men må gå på kompromis for at få den overordnede aftale i hus.

Hensigten med WTO's principper understreges af følgende citat fra organisationens formålsparagraf:

*“Parterne i denne overenskomst, der erkender, at deres indbyrdes forbindelser på handlens og den økonomiske udviklings område bør ledes med henblik på at hæve levestandarden, sikre fuld beskæftigelse og en stor og stadig voksende realindkomst og en effektiv efterspørgsel, øge produktionen af og handlen med varer og tjenesteydelser (...) at der er behov for en positiv indsats til at sikre at udviklingslandene, særligt de mindst udviklede blandt dem, får en del i væksten i verdenshandlen, der står i forhold til deres økonomiske udviklingsbehov (...)”*²⁵

Principperne stemmer overens med forudsætningerne for interdependens. Det, at der ikke må diskrimineres mellem indenlandske- og udenlandske varer, anskueliggør fx udvisningen af grænsen mellem indenrigs- og udenrigspolitik. Neorealisterne fastholder, at hvert land går efter mest mulig nyttemaksimering, og dermed vil billige høje nationale toldsatser og substitution til beskyttelse af egne varer. I WTO er principperne kendetegnet ved at ville modvirke den hierarkiske verdensorden, neorealisterne mener hersker. Hos pluralisterne ses en anerkendelse af den internationale arbejdsdelings fordele. Denne bevirker, at landene gør sig stærke på nogle områder, men slækker på andre. Det fører til afhængighed af andre landes markeder, hvilket styrker interdependensen.

Grundet globaliseringen er aktørerne i WTO blevet så interdependente overfor hinandens markeder, at ilandene ikke længere kan lukke øjnene for, hvad der foregår i LDC-landene. En negativ udvikling her vil påvirke ilandenes markeder på en række områder. Ilandene vil fx opleve en øget migration af fattigdomsflygtningestrømme, og

---

²⁵ Bach & Nordbo (2004) s.13.

deres transnationale selskaber vil blive påvirket af en forringet købekraft. Landene har altså vedkendt sig, at det er bedst for alle, hvis man i WTO prøver at efterfølge målsætningerne.

8.4 Tvistbilæggesystemet

Tvistbilæggesystemet er en retsinstant i WTO. Det skal sikre, at medlemmerne overholder de aftaler, de har vedtaget i WTO. Systemet skal beskytte medlemmerne, hvis aftalerne brydes af et eller flere medlemmer i WTO. Samtidig skal den tolke og redegøre uenigheder omkring WTO's aftaler. Medlemmerne skal respektere dens afgørelse og anerkende dem ved at følge dem²⁶.

Ved tilfælde af overtrædelser af aftalerne, kan et medlemsland få Tvistbilæggesystemet til at udarbejde en afgørelse. En tvistbilægelse foregår ved, at land A kan føre land B, i retten fx ved manglende overholdelse af toldsatserne mellem A og B. Afgørelsen er ikke bindende for alle lande i WTO, men kun imellem land A og B. Afgørelsen kan heller ikke gøres til en gældende lov, da WTO er en mellemstatslig organisation. Hvis afgørelsen er, at land B har brudt sig imod en WTO aftale, så har land B tre muligheder:

1. land B kan vælge at betale kompensation til A
2. B kan vælge at ignorere afgørelsen med den følge, at A kan sætte straftold på varer fra B
3. B kan implementere afgørelsen i den nationale lovgivning.

Implementeringen af afgørelserne overvåges af WTO's Tvistbilæggesystem.

Afgørelsesprocessen i panelet skal observeres af WTO's medlemmer, som ved konsensus kan forkaste afgørelsen. I GATT skulle alle medlemslandene modsat være enige om panelafgørelsen, før den trådte i kraft. Alle WTO medlemmer kan bruge tvistbilæggesystemet og har forpligtet sig til at følge afgørelserne²⁷.

---

²⁶ Van den Bossche (2005) s. 183

²⁷ Bach & Nordbo (2004) s. 18-20

8.4.1 LDC-landenes brug af tvistbilægningssystemet

Det er omkostningsfuldt for landene at benytte Tvistbilægningssystemet bl.a. til eksperter, der kan hjælpe landene igennem processen. Disse eksperter besidder LDC-landene typisk ikke, og deres forudsætninger for at benytte sig af systemet begrænses derfor. Af den grund giver WTO assistance til LDC-lande ved, at organisationen stiller eksperter fra den private mellemstatslige organisation ACWL (Advisory Centre on WTO Law) til rådighed gennem hele processen. WTO's sekretariat kan også bidrage LDC-landene med hjælp. Dog kun i startfasen da sekretariatet ikke må deltage i konflikter i WTO.²⁸

Tvistbilægningssystemet sikrer en vis international retstilstand på handelsområdet, fordi landene kan blive pålagt sanktioner hvis de ikke overholder de indgåede aftaler. Men der er kun et eksempel på, at et LDC-land, Bangladesh, har brugt systemet i perioden 1995-2004²⁹. Det tyder på, at de følsomme og ikke så konkurrencedygtige LDC-lande er tilbageholdende med at lægge sag an mod en stærkere stat. Det kan enten skyldes, at en tvist kan betyde, at den stærke stat som anklages vælger at boykotte handlen med det anklagende LDC-land. De stærkere stater kan boykotte, fordi de ikke har så høj *sensitivity* i interdependensen som LDC-landene. De er sjældent afhængige af de varer de importerer fra det ene LDC-land, og kan hurtigt finde en anden villig eksportør. LDC-landenes høje *sensitivity* betyder modsat, at de har svært ved at finde nye handelspartnere. En anden årsag kan være, at det ofte ikke er hensigtsmæssigt for et LDC-land at indføre sanktioner på import af varer, hvis det dømte land vælger mulighed 2 – dvs. at ignorere afgørelsen. Det er ikke hensigtsmæssigt, fordi de sjældent er i stand til at producere varettyperne, der kommer fra bedre udviklede lande. Det er, som de to teoretikere Keohane og Nye påpeger, den stærke aktør, der har de laveste *costly effects* ved en aftales ophør.

WTO sikrer ressourcemæssig bistand, hvis et LDC-land ønsker at tviste et andet land. Men der er andre årsager, der med baggrund af uligheden i den gensidige afhængighed gør, at landene ikke står lige i forhold til at overholde handelsaftalerne.

Da WTO er en mellemstatslig organisation, gør det, at landene selv skal implementere aftalerne i deres nationale lovgivninger. Tvistbilægningssystemet er organisationens eneste sanktionsmulighed, og et land skal således tvistes før, det får konsekvenser for, at

---

²⁸ Van den Bossche (2005), 225-228.

²⁹ Van den Bossche (2005) s. 226

de ikke følger aftalerne. Asymmetrien i interdependensen hindrer, at bl.a. LDC-landene udnytter sanktionsmuligheden nævneværdigt. Derfor vil det heller ikke være ligeså risikofyldt for de stærkere stater, hvis de ikke lever op til deres handelsmæssige forpligtelser overfor LDC-landene.

8.5 Delkonklusion

WTO er bygget op som en struktur, der sigter mod at styrke medlemslandenes gensidige afhængighed og med principper, der formelt giver landene lige vilkår i den globale handel. Endvidere indeholder strukturen mulighed for differentieret særbehandling af LDC-landene.

Verdens ulande har gennem mange år været afhængige af ilandene, bl.a. gennem nødhjælp og lån, men ilandene har også erkendt at de ligeledes er afhængige af udviklingen i ulandene. Landenes oprettelse af WTO ser vi som et udtryk for deres erkendelse af denne afhængighed og som en formel målsætning om, at interdependensen skal styrkes gennem øget samhandel. Grundet asymmetrien i medlemmernes interdependens fungerer organisationens eneste sanktionsmulighed ikke som et optimalt redskab for LDC-landene, og de kan derfor have svært ved at holde de stærkere stater op på deres handelsmæssige forpligtelser.

9. AKTØRERNE I WTO

Medlemslandene i WTO har alle forskellige udgangspunkter. Det være sig politisk, socialt og økonomisk, og disse ligger til grund for de interesser og synspunkter, de fremfører i Doha-forhandlingerne. Det er således forskelligt for medlemslandene, hvilke aftaler de har interesse i at få forhandlet på plads. Hvor villige de er til at indgå kompromiser, og på hvilke områder de ikke vil rykke sig i forhandlinger afhænger ligeledes af nationale interesser.

I dette afsnit vil vi fokusere på, hvad vores udvalgte aktørers interesser er, og hvordan deres indbyrdes relationer hænger sammen. Vi vil med udgangspunkt i verdenssystemteorien og empirien præsentere landenes forskellige ressourcer. I forhandlingerne findes overordnet tre grupperinger: ilandene, NIC landene og LDC landene³⁰. Vi vil bruge verdenssystemteoriens tre definitioner: periferi-, semiperiferi- og kernestater i analysen.

Det er vigtigt at pointere, at der ifølge Wallersteins verdenssystemteori, er flere kernestater end USA og EU³¹, men at det er disse vi fokuserer på, når vi bruger definitionen. Ligeledes repræsenterer Indien, Kina og Brasilien ikke alle semiperiferistater, såvel som LDC landene ikke repræsenterer alle verdenssystemets periferiområder. De udvalgte lande vil dog blive behandlet under betegnelserne i kapitlet.

Figur 1

---

³⁰ LDC landene har under Doha forhandlingerne ofte fremført deres krav i samspil med Den Afrikanske Union og ACP landene (gruppen af lande fra Stillehavet, Caribien og Afrika)

³¹ Argumentation for at, vi i analysen ser på EU som en politisk og økonomisk enhed og ikke som 27 individuelle stater, findes i metode afsnittet.

Aktører	KINA	INDIEN	BRASILIEN	USA	EU (tallene dækker over 25 lande)	LDC LANDENE (tallene dækker over 50 lande ³²)
BNP i 2005 (current US dollar) ³³ i mia.	2.228	785	794	12.455	9.813	298
De enkelte landes BNP opgjort i PPP enheder andel af verdens samlede økonomi ³⁴	13.997 %	6.179 %	2.586 %	20.576 %	.....	.....
Vækst i BNP 2005 ³⁵	10 %	9 %	2 %	4 %	1 %	6 %
Og gennemsnitlig årlig vækst i BNP fra 1990-2001 ³⁶	10 %	5,9 %	2,8 %	3,4 %	2 %	3,4 % (2,6 %) ³⁷
Andel af verdens samlede eksport af varer. ^{38, 39}	7,3%	0,91 %	2,32 %	8,67 %	17,12%	1,09 %
Andel af verdens samlede import af varer	6,12 %	1,3 %	2,22 %	16,07 %	18,3 %	1,26 % ⁴⁰

Figur 1 viser landenes økonomiske situation i form af deres BNP. Endvidere viser tallene, hvor stor en procentdel de enkelte landes BNP opgjort i PPP⁴¹, udgør af verdens samlede økonomi. Dette fortæller noget om aktørernes økonomiers størrelse i forhold til hinanden. Således kan man med skemaet sammenligne landenes BNP, og derigennem danne sig et overblik over deres indbydes styrkeforhold i den internationale handel. Samtidig viser vi aktørernes økonomiske vækst over en tiårig periode, samt væksten for 2005. Nederst i skemaet ses de vigtigste import- og eksportvarer. Dette er for at underbygge aktørernes forskellige interesser i Doha-forhandlingerne.

9.1 Kernestaterne

³²Ifølge FN's definition. Hvor andet er anvendt er det noteret.

³³Tal fra [http://ddp-ext.worldbank.org.molly.ruc.dk/ext/DDPQQ/showReport.do?method=showReport\(01.01.07\)](http://ddp-ext.worldbank.org.molly.ruc.dk/ext/DDPQQ/showReport.do?method=showReport(01.01.07))

³⁴Tal for USA, Indien; Brasilien og Kina er fra:

[http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2005/01/data/dbcoutm.cfm?SD=1998&ED=2006&R1=1&R2=1&CS=3&SS=2&OS=C&DD=0&OUT=1&C=223-924-534-111&S=NGDP_RPCH-NGDPD-PPPWGT-PPPSH&CMP=0&x=92&y=8,.\(21.12.06\)](http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2005/01/data/dbcoutm.cfm?SD=1998&ED=2006&R1=1&R2=1&CS=3&SS=2&OS=C&DD=0&OUT=1&C=223-924-534-111&S=NGDP_RPCH-NGDPD-PPPWGT-PPPSH&CMP=0&x=92&y=8,.(21.12.06))

³⁵Tal fra [http://ddp-ext.worldbank.org.molly.ruc.dk/ext/DDPQQ/showReport.do?method=showReport\(15.12.06\)](http://ddp-ext.worldbank.org.molly.ruc.dk/ext/DDPQQ/showReport.do?method=showReport(15.12.06))

³⁶<http://www.udviklingstal.dk/wb2003-okonomi.pdf> (21.12.06)

³⁷Tallet 3,4 % gælder "lavindkomstlande" (ikke nærmere defineret) og tallet i parentes gælder landene syd for Sahara.

³⁸Tallene for aktørernes andel i samlet eksport samt samlet import gælder ikke for tjeneste ydelser.

³⁹Kilde til tal for samlet eksport samt import, eksklusiv LDC landene.

<http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Language=E&Country=E25,BO,BR,CN,I N,US> (01.01.07)

⁴⁰Tallene for LDC-landenes andel af både verdens samlede eksport og import:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113484.pdf (01.01.07)

⁴¹PPP = Købekraft ækvivalent, dvs. en omregning af den lokale valutas købekraft i det enkelte land opgjort i \$. (kilde: www.udviklingstal.dk (21.12.06))

Kernestaterne i WTO er kendetegnet ved at have en lille men stabil vækst og samtidig en høj BNP. USA har verdens største BNP på 12.455 mia. Dollars. Den efterfølges af EU's på 9.813 mia. Dollars. EU har en høj BNP i forhold til de enkelte semiperiferi- og periferi landes.

EU og USA består af demokratiske velfærdsstater med høje lønninger. Hvor mange periferi- og semiperiferilande konkurrerer på lønningerne, er kernelandenes konkurrenceparametre i stedet placeret på effektivitet og stordriftsdannelser. Endvidere er produktionen i staterne baseret på højprofit produkter. Størstedelen af EU og USA's varer er helfabrikater og tjenesteydelser og de køber primært råvarer og halvfabrikerede varer hos semiperiferi- og periferi landene.

I WTO har kernestaterne generelt haft stor magt, bl.a. gennem væsentlig indflydelse på udarbejdelsen af forhandlingsoplæg. USA og EU stod bl.a. for 70 % af indholdet til oplægget om landbrugsaftaler i Castilló⁴² papiret fra Cancún forhandlingerne.⁴³

EU og USA's magtposition på det økonomiske felt, er truet af semiperiferilandenenes store økonomiske fremgang. Derfor ser vi fx inden for EU, at især de sydeuropæiske lande med Frankrig i spidsen prøver at fastholde høj importtold og subsidier på produkter, hvor periferi- og semiperiferilandene har deres komparative fordele. Dette vil primært være landbrugsprodukter, hvor specielt halvfabrikater og hel fabrikater møder konkurrenceforvridende foranstaltninger ved import til kernestaterne.

Størstedelen af de multinationale selskaber har hovedsæde i kernelandene, og deres interesser i at opnå del-monopol via støtte til deres eksportprodukter til periferiområderne gør, at EU og USA ikke er interesseret i at afskaffe støtteordningerne. Den skæve økonomiske fordeling mellem kernestaterne, periferi samt semiperiferi skyldes, at den højeste akkumulation af kapital sker i kernestaterne. På grund af EU og USA's akkumulation af kapital, samt deres stærke del-monopoler, bliver semiperiferi- og periferilandene fastholdt i deres roller som råvare- og halvfabrikat leverandører, hvor profitten er lavere.

9.2 Periferiområderne

---

⁴² Castilló papiret var et forhandlingsoplæg til ministerkonferencen i Cancun 2003.

⁴³<http://www.92grp.dk/politik/detmener/WTO/Cancunslutrapport.htm> (15.12.06)

Flere stater inden for periferien stemmer overens med Verdenssystemteoriens udsagn om, at de er præget af ikke demokratiske- eller elitære regimer. De politiske enheder besidder kun i ringe grad ressourcer til at kunne koordinere arbejdsdelingen og opnå komplicerede handelsfordele. Dette ses også i WTO, hvor visse LDC lande slet ikke har nogle repræsentanter i hovedkontoret i Geneve.

En stor del af landenes økonomi og udenrigshandel er baseret på landbrugs- og råvareproduktion. Et eksempel herpå er, at 12 periferilande i WTO har en eksport, hvor over 50 % af varegrupperne er rene landbrugsprodukter. Den relativt lave profit periferilandene opnår, ved eksport af deres varer, medfører et ringe grundlag for akkumulation af kapital. Ilandenes markeder er de vigtigste afsætningsområder for periferilandene, men de har ikke mulighed for at udnytte deres komparative fordele, pga. kernelandenes protektionistiske barrierer.⁴⁴ Da handel og overskud på betalingsbalancen via eksport, jævnfør teorien om eksportledet vækst, er vigtig for et lands økonomiske vækst, er det altså afgørende for periferilandene at kæmpe for, at kerne- og semiperiferistaterne tvinges til at afskaffe eller nedbringe deres protektionistiske barrierer. LDC-landene udgør ca. en tredjedel af medlemmerne i WTO. Da organisationen bygger på konsensus, burde de teoretisk set besidde en tilsvarende indflydelse. LDC-landene udgør en marginaliseret gruppe i WTO, og da deres regeringer har ringe ressourcer til at koordinere komplekse aftaler, har LDC landene haft svært ved at samles omkring fælles krav. LDC-landene har dog i forbindelse med Doha-forhandlingerne, sammen med Den Afrikanske Union og ACP landene (gruppen af lande fra Stillehavet, Caribien og Afrika) dannet alliancen G90. Denne gruppes krav var en væsentlig årsag til, at ministermødet i Cancun brød sammen, og at kerne- og semiperiferistaterne på Hong Kong mødet, ikke bare kunne tromle periferiområdernes krav ned.⁴⁵ Før Doha-runden har G90 medlemmerne stået som separate grupper og derfor haft svært ved at gøre deres krav gældende, bl.a. fordi de er afhængige af både lån og nødhjælp fra kernelandene.⁴⁶

9.3 Semiperiferistaterne

---

⁴⁴ Guha-Khasnobis (2004) s. 39

⁴⁵ <http://www.wto.dk/Artikler/skuffende.htm> (01.01.07)

⁴⁶ http://www.focusweb.org/content/index.php?option=com_content&task=view&id=312&Itemid=36 (01.01.07)

Kina, Indien og Brasilien udgør alle tre nogle af de nye, store vækstmarkeder inden for WTO. Kina har fx tredoblet sin økonomi siden 1980, og landets økonomi har fortsat en vækst på 9% pr. År.⁴⁷ Den økonomiske vækst i semiperiferistater ligger ofte over den, man finder i både kerne- og periferilande, og som det ses af tabellen er det også tilfældet for både Indien og Kinas vækstrater. Verdenssystemteorien påpeger, at semiperiferilande ligger på et stadie, hvor de hele tiden stræber efter at nærme sig status af en kernestat, og dermed undgå at rykke ned på periferistadiet. En af måderne semiperiferien søger at forbedre deres status på, er ved i udstrakt grad at sikre del-monopol til deres produktionsenheder. Indien har f.eks. opretholdt forbud mod import af forbrugsgoder helt indtil 1997, og landet har i dag stadig høje todsatser på disse varer for at styrke udviklingen af deres eget marked.⁴⁸ De tre semiperiferilande vi har valgt at fokusere på er tidligere periferilande, men i dag ligger de styrkemæssigt nærmere kernelandene end periferiområderne på handelsområdet. Hvis væksten fortsætter, vil et land som Kina⁴⁹ i år 2020 være på det samme økonomiske niveau som USA. Dermed vil landet også overhale nogle af de nuværende G8 lande, i hvert fald hvis man ser på økonomiske parametre⁵⁰. Indien bliver i de fleste beskrivelser stadig betragtet som et lavindkomstland, bl.a. fordi det stadig i overvejende grad er et landbrugsland, men de seneste år har landet oplevet en meget stor realvækst i BNP, med en vurderet vækstrate på 6,0 % i perioden 1995 - 2004⁵¹. Wallerstein kommer ind på, at den store vækst semiperiferilandene, netop presser økonomier som EU's og USA's på grund af konkurrencedygtighed. Derfor lægger bl.a. EU og USA stort pres på at Indien, Kina og Brasilien skal afvikle subsidieordninger og protektionisme. I WTO regi har USA og EU krævet, at Kina for at kunne blive medlem⁵², skulle vise større økonomisk gennemsigtighed, sænke deres tariffer, udføre store reformer inden for industrier som bl.a. telekommunikation og luftfart, og overholde den intellektuelle ejendomsret⁵³. Den øgede magt, som semiperiferilandene økonomisk har opnået, udmøntede sig bl.a. ved, at Brasilien under Doha- forhandlingerne i Cancún gik sammen med LDC-landene

---

⁴⁷ The Wall Street Journal. (Eastern edition), 15.09.05: Revolutionary China, Complacent America

⁴⁸ Markedsprofil Indien (2004)s. 16

⁴⁹ The Wall Street Journal. (Eastern edition), 15.09.05: Revolutionary China, Complacent America

⁵⁰ G8-gruppen: en koalition af otte af verdens førende industrialiserede nationer: Frankrig, Tyskland, Italien, Japan, England, USA, Canada, Rusland og EU.

⁵¹ <http://portal.fynbib.dk:2075/entry/in.is.90> (15.12.06)

⁵² Kina blev optaget i WTO 11.12 2001.

⁵³ Berlingske tidende, 08.07.06: EU tilbyder Kina en byttehandel.

og stillede krav til kernelandene i WTO. Brasiliens mål er at skabe en ny global modvægt til kernelandet USA's enorme økonomiske magt. (se i tabellen under BNP 2005) Dette søges gennemført ved at skabe syd - syd alliancer med andre semiperiferi lande bl.a. Kina, Indien og Sydafrika.⁵⁴ allianceerne indgår også periferilande, som er med til at gøre alliancen bredere og mere magtfuld i WTO.

Semiperiferilandenenes ønske om at udfordre kernelandenes handelsmæssige magtposition, er i Doha-forhandlingsrunden blevet understreget af deres alliance i G20 gruppen. Brasilien, Indien og Kina har stillet sig i spidsen her, og gennem dette forum gjort klart, at de ikke ville finde sig i USA's og EU's dominans. Det ses som en væsentlig årsag til at Doha-forhandlingerne foreløbigt blev afblæst i Geneve i sommeren 2006.

9.4 Delkonklusion

Alle stadier i verdenssystemet er gennem medlemslandene repræsenteret i WTO. Medlemslandenes forskellige udgangspunkter skaber komplekse interessemødsætninger, som kommer til udtryk, når de skal forhandle aftaler på plads. Specielt muligheden for afsætning af varer på et frit marked i modsætning til protektionisme for at fastholde eller styrke sin egen position, bringer konflikter på bordet. Kernestaternes protektionisme holder periferiområderne fast i deres ugunstige position i den internationale arbejdsdeling. Kernestaterne er uvillige til at afskaffe deres subsidier og høje toldbarrierer, med den argumentation, at periferiområdernes lave lønninger er for stor en konkurrencefaktor for deres egne markeder. Det er også vigtigt for kernestaterne at opretholde den nuværende balance i verdenssystemet således, at de kan blive ved med at aftage råvarer og billig arbejdskraft. Dog uden at periferiområderne for mulighed for at udvikle mere raffinerede produktionsprocesser. Kernestaterne er samtidig truet af semiperiferistaternes økonomiske vækst, som udfordrer deres position, som dem der gennem produktion akkumulerer mest kapital. De forskellige udgangspunkter for medlemslandene i WTO gør, at komplekse handelsaftaler er svære at opnå. På grund af den udtalte og ulige arbejdsdeling har staterne forskellige interesser og krav, og ingen er villige til kompromis, med mindre de på andre områder får indrømmelser, der kan styrke deres position i verdenssystemet.

---

⁵⁴Information, 30.09.06: Brasilien skaber alliancer og modvægt til USA.

Endvidere forsøger de gennem protektionisme at forhindre alle andre i at opnå økonomisk vækst gennem eksport, og det bliver de stærkeste stater der vinder, da de kan sikre flest del-monopoler til deres produktionsenheder.

WTO skulle være et forum, hvor de ulige magtforhold som verdenssystemteorien beskriver, skulle kunne ophæves, men LDC landene har ikke de forhandlingsmæssige ressourcer, der er nødvendige for at deltage på lige fod i de komplekse handelsaftaler. Således er verdenssystemets ulige ressourcefordeling ført helt ind til forhandlingsbordene.

10. KONFLIKTER OG INTERESSER I DOHA-RUNDEN

Doha-erklæringen danner grundlaget for forhandlingerne i Doha-runden, og indeholder de målsætninger, der blev nået til enighed om på ministermødet i Doha, Qatar 2001. Beregninger fra Verdensbanken viser, at aftaler om mere frihandel vil komme hele verden til gode i form af en øget årlig global vækst på 620 mia. dollars.⁵⁵ Der er altså en fælles international interesse i at få en aftale i hus under de igangværende forhandlinger. Alligevel kan landene ikke komme til enighed. Derfor vil vi med udgangspunkt i neorealismens antagelser om staters grundlag for international ageren og emperien, analysere de konflikter, der er de vigtigste årsager til uoverensstemmelserne.

Reduktion af toldsatterne er et af de vigtigste og mest konfliktfyldte emner. Dette gælder såvel landbrugsvarer som ikke-landbrugsvarer⁵⁶. Især EU, USA og NIC-landene står skarpt overfor hinanden.

Forhandlingerne vedrørende landbrug overskygger alle andre forhandlinger i WTO. Her er USA og EU nogle af de mest protektionistiske, og det er i disse landbrugsforhandlinger at landene i WTO står længst fra hinanden.

Grundet de ofte modsatrettede interesser mellem de 149 medlemslande, udspiller der sig store konflikter. Da forhandlingerne i WTO sker ud fra *alt eller intet princippet*, er ingen aftale i hus, før alt er færdigforhandlet. Uenighederne har været så store, at forhandlingerne pt. er suspenderet!

10.1 Landbrugsstøtte

Landbrugsstøtten dækker både eksportstøtte og produktionsstøtte. Den samlede landbrugsstøtte, som ilandene yder deres landmænd, er på over 300 mia. dollars årligt, hvilket er fem gange mere, end man yder i udviklingsbistand. I ilandene hentes omkring en tredjedel af landmændenes indtægter fra støtten.⁵⁷ Den konkurrencefordel USA henter -især fra støtten, og EU får af deres toldbarrierer, påvirker NIC-lande såvel som LDC-landene, der på landbrugsområdet har deres største eksportpotentiale. Men da deres priser bliver dyrere end ilandenes egne, mister de muligheden for at komme ind og konkurrere på ilandenes markeder.

10.2 Eksportstøtte til landbrug

Under forhandlingerne har man behandlet de to støtteformer hver for sig.

---

⁵⁵ Erhvervsbladet (08.12.03): *Tilbage til forhandlingerne*.

⁵⁶ Service og industri.

⁵⁷ Bach & Nordbo (2004) s.44

10.2.1 EU

Den aktør, som har stået mest for skud under forhandlingerne om eksportstøtte til landbrug er EU. Dette skyldes, at unionens eksportsubsidier udgør 90 % af verdens samlede eksportstøtte.⁵⁸ NIC- og LDC-landene stillede, under Hong Kong konferencen 2005, derfor krav til EU om, at unionens eksportstøtte skulle være afskaffet senest i år 2010. Dette fik de dog ikke gennemtruffet, da EU ikke ville gå længere end at sætte terminen til år 2013⁵⁹.

Ud af en samlet landbrugsstøtte på 745 mia. kr. bruger EU årligt 20 mia. kr. på eksportstøtte.⁶⁰ Umiddelbart skulle man derfor ikke tro, dette ville være et særlig følsomt emne.

EU har et betydeligt underskud på handelsbalancen for landbrugsvarer, hvorimod en konkurrent som USA har overskud. EU frygter at dette underskud vil stige voldsomt, hvis deres overproduktion af fx mælk ikke nedbringes inden den dag, støtten skal være afviklet. Hvis de 10 mio. tons mælk EU årligt afsætter på verdensmarkedet bl.a. ved hjælp af eksportstøtten, skal afsættes internt i EU, fordi den ikke længere er konkurrencedygtig på verdensmarkedet, vil dette højst sandsynligt betyde flere tusinde europæiske mælkeproducenters konkurs. Deres malkekvæg vil så blive slagtet, og dette vil presse prisen på oksekød ned, så oksekødsproducenter vil lukke, og prisen på andre varer såsom svin også vil falde, da langt flere vil købe oksekød. Dermed er dominoeffekten sat i gang⁶¹. Det man frygter i EU er altså, at der inden for landbrugssektoren vil ske en drastisk arbejdsløshedsstigning, som vil påvirke unionen økonomisk.

Den neorealisticke teori stemmer overens med den måde EU agerer på, når de forhandler om eksportstøtten. EU forsøger at beskytte sit landbrug, for at andre konkurrenter ikke skal vinde noget af EU's markedsandel, og dermed forøge deres

---

⁵⁸ Berlingske Tidende, 30.11.06: *Liberaliseringen er gået i hårdknude*

⁵⁹ http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min05_e/min05_18dec_e.htm (03.01.07)

⁶⁰ Information, 04.01.06: *WTO: Hvordan Tonga blev medlem af WTO*

⁶¹ Jyllands-Posten, 16.10.06: *Pokerspillet om verdenshandelen*

ressourcer inden for dette felt på bekostning af EU's ressourcer. EU har dog erkendt, at eksportstøtten hverken er fordelagtig indenfor eller udenfor unionen på længere sigt. Derfor er de i gang med at udfase støtten.

10.2.2 USA

USA's eksportstøtte er som EU's en hindring for udbredelse af global frihandel indenfor landbrugsvarer. USA's eksportstøtte bliver, i modsætning til EU's direkte støtteform, ydet mere indirekte. USA giver overproducerede varer i fødevarerhjælp, mod at modtagerlandene forpligter sig til at købe amerikanske landbrugs- og fødevarer til gengæld. De sætter altså ikke priserne kunstigt lavt som EU, men giver overproduktion væk, mod at andre amerikanske produkter bliver købt⁶². Fødevarerhjælp opfattes ofte som en altruistisk gerning, og kan dermed give "de glade givere" et positivt ansigt ud af til. Det kan gøre det sværere at kritisere og gennemskue den måde, hvorpå USA giver eksportstøtte. Ifølge den neorealistske teori vil USA, ved at yde eksportstøtte på denne måde, få flere politiske ressourcer, da omverdens syn på USA vil forbedres. Dermed vil andre landes tolerance og samarbejdsvillighed i andre henseender være større. USA's eksportstøtte er tæt på at bryde med en af WTO's grundprincipper, nemlig gennemsigtighedsprincippet.

Når dette tages i betragtning, må man stille sig kritisk overfor, om EU reelt står for 90 % af verdens samlede eksportstøtte. USA's eksportstøtte er jo bare vanskeligere at måle. Der har under forhandlingerne været problemer med at finde en fælles definition af begrebet eksportstøtte, da forskellen i måden den gives på, på tværs af Atlanten er stor. Derfor har det taget lang tid inden man konkret kunne forhandle om at begrænse støtten⁶³. Ventetiden har ikke været til fordel for NIC- og LDC-landene. Eksportstøtten er for dem rigtig vigtig at komme af med, da det vil begrænse ilandene i at⁶⁴ dumpe varer på deres markeder. De indenlandske virksomheder vil, uden ilandenes eksportstøtte, ikke blive tvunget til pludselige lukninger eller nedskæringer, som følge af, at ilandenes varer sælges til en kunstig lav pris, eller gives væk "gratis".

---

⁶² Jyllands-Posten, 25.07.06: *Sammenbrud i WTO: Handel: WTO: Effekt af statsstøtte er betydelig*

⁶³ Jyllands-Posten, 25.07.06: *Sammenbrud i WTO: Handel: WTO: Effekt af statsstøtte er betydelig*

⁶⁴ Dumping: Salg af en vare til en pris som ikke dækker omkostningerne. – Samfundslex s.78

Det er paradoksalt, at EU og USA har mundhugget om en definition, mens ”ventetiden” er gået ud over LDC landene. Ud fra en neorealitisk betragtning vil EU og USA have interesse i at sørge for, at der går længere tid, før konkurrenter kan forsøge at ”erobre” nogle af deres ressourcer. I både EU og USA vil det få politiske konsekvenser for de ledende politikere, hvis de ved store ressourcekrævende reformer, bliver upopulære blandt indflydelsesrige dele af befolkningen. Politikerne vægter, ved ikke at ville fjerne landbrugsstøtten definitivt, deres interesser i at blive genvalgt højere, end det langsigtede perspektiv der ligger i, at samfundet slipper for at betale mia. af euro til en underskudsforretning, der reelt ikke gavner landets vækst.

10.3 Produktionsstøtte til landbrug

NIC- og LDC-landene har store interesser i at få ilandene (specielt verdens største bomuldsproducent USA) til at fjerne eller nedskære deres produktionsstøtte til landbrugsvarer. Landmændene i ilandene kan med produktionsstøtte konkurrere både på verdensmarkedet og deres indenlandske markeder med producenter, hvis produktionsomkostninger reelt er væsentlig lavere. G110-landene med verdens andenstørste bomuldsproducent, Brasilien i spidsen, forsøgte derfor under Hong Kong konferencen at få den amerikanske regering til at afskaffe bomuldsstøtten inden for en kort tidsramme, men amerikanerne ville ikke give konkrete indrømmelser på dette punkt⁶⁵. EU er også interesseret i, at USA skal reducere sin produktionsstøtte.

EU og G110-landenes interesser er dog ikke helt ens. Græske bomuldsproducenter vil godt nok få glæde af en reduceret amerikansk støtte, men det er i højere grad EU's krav om, at alle forhandlingsparter skal give indrømmelser, før unionen kan acceptere at reducere sine toldsats på landbrugsvarer, der ligger til grund for EU's standpunkt. EU forlangte at USA's samlede landbrugsstøtte, altså både eksportstøtten og produktionsstøtten, skulle ligge på maksimum 15 mia. dollar om året. USA ville derimod ikke gå længere end at lægge et loft på 22 mia. dollars.⁶⁶

Med EU's krav til USA er det stort set alle lande i WTO, der gerne ser, at USA skærer i deres subsidier med henblik på at afskaffe dem.

---

⁶⁵ Kristeligt Dagblad, 12.04.06: *Afrikas bitre høst*

⁶⁶ Jyllands-Posten, 20.07.06: *Handel: Nervekrig mellem EU og USA*

Mere specifikt er bomuld et konfliktfyldt emne, da der her er meget at vinde for NIC- og LDC-landene. USA's godt 25.000⁶⁷ højteknologiske bomuldsfarmere er i stand til at gøre USA til verdens største bomuldseksportør, og disse 25.000 farme har indvirkning på ca. 10 mio. afrikanske landmænds muligheder for at få afsat deres bomuld.⁶⁸ På grund af støttepengene kan en amerikansk bomuldsproducent sælge et pund bomuld, der har kostet 73 US cent at producere, billigere end en bomuldsfarmer fra Burkina Faso, hvis omkostninger for et pund bomuld ellers kun løber op i 21 US cent. Det er et klart eksempel på, at produktionsstøtte hindrer LDC-landene i at udnytte deres komparative fordele.⁶⁹

De amerikanske bomuldsfarmere, der er organiseret i landbrugslobbyer, har haft indflydelse på USA's holdning om, at de ikke vil give de krævede indrømmelser under forhandlingerne. I stater som Texas, Mississippi og Californien har bomuldsstøtten stor betydning for mange farmere⁷⁰. Hvis magthaverne i USA mister lobbyernes opbakning ved at indgå aftaler, der går bomuldsfarmerne imod, kan det føre til, at de mister flertallet i ovennævnte stater. Det er også en mulighed, at lobbyorganisationerne støtter de pågældende politikere økonomisk i deres valgkampagner, og at denne støtte vil gå til konkurrerende politikere, hvis landmændene føler sig truet på indtjeningen. Denne frygt for at miste politisk opbakning var højaktuel for den amerikanske præsident George Bush, da Doha-runden blev suspenderet i sommeren 2006 i Geneve. Midtvejsvalget i november 2006 stod for døren, og frygten for at demokraterne ville vinde terræn i landbrugsstaterne, var af afgørende betydning for, at USA ikke ville gå ind på kravene om at nedsætte subsidieordningerne.⁷¹

George Bush har under hele Doha-runden været præsident i USA, og skønt målet med runden har været at fremme LDC-landenes økonomiske vækstmuligheder, har USA

---

⁶⁷ Information, 27.09.06: *WTO - hvad nu?*

⁶⁸ Politiken, 03.11.06: International kommentar: *Hykler: Reel frihandel vil gøre verden fredeligere*

⁶⁹ Politiken, 01.12.05: *Julegaver - Made in Ghana.*

⁷⁰ Kristeligt Dagblad, 12.04.06: *Afrikas bitre høst*

⁷¹ Politiken, 22.08.06: *Verdensøkonomi: Fedtspil. De rigeste landes hyklery har nået nye højder.*

under den republikanske præsident næsten fordoblet produktionsstøtten⁷². Dette er selvfølgelig en uheldig tendens specielt for LDC-landenes konkurrencevilkår.

I stedet for at forsøge at imødekomme G110 og EU's krav, har USA lovet at åbne op for importen af bomuld. Dette kritiserer nobelprismodtageren i økonomi Joseph Stiglitz. Han mener det er "et meningsløst pr-stunt".⁷³ Stiglitz påpeger, at USA's forslag reelt ingen betydning vil have, da de amerikanske bomuldsproducenter uden problemer kan klare sig i hjemlandet med deres mange subsidiedollars. Det kan ikke betale sig for udenlandske bomuldsproducenter at tage kampen op mod USA, så derfor giver USA ikke nogle betydningsfulde indrømmelser, selvom de kan hævde det modsatte! Ifølge neorealismen vil dette forhandlingstræk kunne styrke USA's politiske ressourcer, da det alene at give en indrømmelse, om den er stor som lille, vil være noget man kan profilere sig med. Det kan altså se ud som om USA gør noget ved problemet, mens andre ikke gør; reelt set er der ikke sket en indrømmelse.

Indiens handelsminister udtrykte under forhandlingerne i Geneve 2005, frustration over EU og USA's støtte til landbruget. Denne udtalelse beskriver en almen frustration fra ulandene, som under mødet var repræsenteret ved Indien og Brasilien.

»Doha Runden står og falder med landbruget. Vi kan ikke, som de rige lande kræver, åbne vores marked for landbrugsvarer. Da det vil betyde, at den bonde, der i dag tjener en dollar om dagen, fremover vil skulle klare sig for en halv dollar. De indiske landmænd konkurrerer gerne på verdensmarkedet på lige vilkår, men de kan ikke konkurrere mod statskasserne i EU og USA.«⁷⁴

(Kamal Nath)

10.4 Importtold på landbrugsvarer

---

⁷² Politiken, 03.11.06: *International kommentar: Hyklery. Reel frihandel vil gøre verden fredeligere*

⁷³ Politiken, 03.11.06: *International kommentar: Hyklery. Reel frihandel vil gøre verden fredeligere*

⁷⁴ Jyllands-posten, 16.10.05: *Pokerspillet om verdenshandelen*

Et af de andre konfliktfyldte forhandlingsemner under Doha-runden er importtold på landbrugsvarer. I Doha-erklæringen lægges op til en aftale, der sigter mod markant sænkning af den gennemsnitlige told på landbrugsvarer. Friere markedsadgang er i overensstemmelse med WTO's principper. Samtidig lægges der med § 35-38 op til særlig og differentieret behandling af udviklingslandene. Endvidere ligger § 47 op til, at industrilandene og de udviklingslande, der måtte være i stand til det, skal give told- og kvotefri adgang til de mindst udviklede landes produkter⁷⁵.

De største uoverensstemmelser på dette område er mellem EU på den ene side og USA og G110 på den anden. G110 lagde i forhandlingerne i oktober 2005 op til, at de europæiske toldsatsers gennemsnitligt skulle sænkes med 54 %, mens USA krævede en reduktion på 66 %. Dette var EU langt fra rede til at imødekomme. De ville ikke strække sig længere end til 39 %, ⁷⁶ men krævede endvidere ret til at undtage 8 % af de toldbelagte landbrugsvarer som »særligt følsomme.«

Af frygt for at EU vil udnytte smuthullet til at fritage vigtige varegrupper som smør og oksekød, vil de andre medlemslande derimod højst godtage, at følsomme varer kommer til at udgøre 1 % af et lands landbrugsvarer.⁷⁷ En undtagelse på 8 % vil ifølge den amerikanske chefforhandler Susan Swab gøre det muligt for EU at undgå alt for smertelige nedskæringer⁷⁸. I EU's forslag var der også et krav om restriktioner på adgang for lav-told import,⁷⁹ således at disse varer ikke kan udgøre mere end 1-2 % af det europæiske forbrug. Fra EU's side var det forslag, der blev fremlagt i oktober 2005 definitivt, og med dette var EU villig til at sænke den gennemsnitlige importtold for landbrugsvarer til deres marked fra 23 % til 12 %. EU's forslag til importnedskæringer stod langt fra både USA og G110 landenes krav.⁸⁰

---

⁷⁵ <http://www.um.dk/da/menu/Udenrigspolitik/Handelspolitik/WTOOgDohaRunden/BaggrundOmWTO/ForhandlingerneIDohaRunden/4HandelOgUdvikling.htm> (04.01.07)

⁷⁶ Harr, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

⁷⁷ Jyllands-Posten, 09.11. 05: *WTO sænker ambitionerne*.

⁷⁸ Journal of Commerce, New York 07.08.06: *Doha goes on life support*.

⁷⁹ Lav-told-import betyder, at en hvis kvote enheder ud af en varegruppe er omfattet af lavere told, end den øvrige mængde.

⁸⁰ Jyllands-Posten, 09.11. 05: *WTO sænker ambitionerne*.

Selvom G20 landene stod sammen med USA om at lægge pres på EU, har de også stillet krav til USA, som har lavere told på landbrugsvarer end EU,⁸¹ om at nedsætte importtolden på landbrugsvarer.

10.4.1 EU

At EU står så fast på disse krav har flere årsager. Med omlæggelsen af landbrugsstøtten i 2003-2004 fra pris- til produktionsstøtte er EU afhængig af toldbarrierer, der begrænser den udefrakommende konkurrence, specielt den amerikanske, for at kunne beskytte sine ikke-konkurrencedygtige smålandbrug.⁸²

Blandt EU's egne medlemmer er der uenighed om hvorvidt man skal opretholde toldbarriererne, men primært de sydeuropæiske lande med Frankrig i spidsen kæmper for en fortsat beskyttelse af landbruget. Frankrig har historisk været hovedansvarlig for den fælles landbrugspolitik, og modtager 65 mia.kr - ca. en fjerdedel af den samlede europæiske landbrugsstøtte. Det gør det svært i EU kommissionens diskussioner om mandat at overhøre landet. For franskmændene er den fælles landbrugspolitik, ifølge H elene Delonne, som er fransk landbrugsekspert, et symbol p a f elles europ aisk identitet og  konomisk solidaritet. Endnu vigtigere for den franske kamp for beskyttelse af landbruget er de franske landbrugsorganisationers magt. Disse interesseorganisationers styrke skyldes deres omfattende lobbyvirksomhed og deres evne til at mobilisere voldsomme protestaktioner.

EU's argument for uviljen mod yderligere indr ommelser var, at det ikke vil blive LDC-landene, men derimod mellemindkomstlande som Indien, Kina og Brasilien, der vil vinde p a neds attelser. If olge EU vil LDC-landene ikke kunne udnytte toldneds attelser til mere eksport, da deres infrastruktur og produktionsstrukturer endnu er for d arligt udviklede. Modsat mener EU at NIC-landene vil f a en for stor konkurrencefordel. Disse har stadig h oje toldbarrierer, der beskytter deres egne markeder, mens deres produktionsstrukturer giver dem stor konkurrencedygtighed p a verdensmarkedet.

Dette argument kan p a den ene side tolkes som et udtryk for, at EU prioriterer, at aftalen skal v are gunstig for LDC-landenes mulighed for udvikling. P a den anden side kan det i h oj grad, med neorealistiske briller, ses som et skalkeskjul for, at kortsigtede indenlandske interesser,  konomiske s avel som politiske, v egtes tungest af EU. De

---

⁸¹<http://siteresources.worldbank.org/INTRES/Resources/469232-1107449512766/tar2005a.xls> (09.01.07)

⁸² Skjalm, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering S øndag, P1.

fokuserer heller ikke på den fordel global konkurrence vil give dem i forhold til at oparbejde et langt mere konkurrencedygtigt landbrug, der ikke behøver store økonomiske input fra medlemslandene, for at kunne overleve.

10.4.2 USA

Ifølge Peter Gibbon, seniorforsker på DIIS, er forhandlingerne om told på landbrugsprodukter af stor betydning.⁸³ Det amerikanske landbrug er de seneste år blevet mere konkurrencedygtigt og eksportorienteret, og amerikanerne ser store afsætningsmuligheder på det europæiske marked. USA er verdens største eksportør af landbrugs- og fødevarer, mens EU er verdens største importør.⁸⁴ Netop eksport er USA interesseret i, da de i december 2006 havde et handelsunderskud på 1.400 milliarder kr. – det næststørste handelsunderskud nogensinde.⁸⁵ Derfor er EU's toldmure en stor hindring.

USA vil under ingen omstændigheder være med i en samlet aftale, uden at EU giver store indrømmelser på toldbarriererne. De to aktører har brugt megen tid på at give hinanden skylden for forhandlingernes kuldsejling.⁸⁶

10.4.3 NIC-landene

NIC-landene vil gerne have sænkninger af EU og USA's toldbarriererne på landbrugsvarer, men Indien og Kina frygter samtidig, hvad liberaliseringer vil komme til at kræve af dem selv. Kina har omstrukturingsproblemer hvad angår landbrugssektoren. Den følger på ingen måde med landets industrielle udvikling. Samtidig beskæftiger Kinas landbrug 700 millioner mennesker. Heller ikke Indien vil liberalisere sit landbrug vitterligt. Disse lande er derfor mindre offensive i forhandlingerne end fx Brasilien.⁸⁷ Brasilien ønsker så vidtgående liberaliseringer som muligt. De har en stor primærsektor med et landbrug, der er konkurrencedygtigt på verdensmarkedet, og vil kunne øge deres eksport betydeligt, hvis markedsadgangen til

---

⁸³ Gibbon, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

⁸⁴ Jyllands-Posten, 20.12.05: *WTO – ud af rundkørslen*, & Gibbon, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1

⁸⁵ Gibbon, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1. & Børsen, 19.12.06: *EU og USA slås for devaluering af kinesisk valuta*

⁸⁶ Lindvig 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

⁸⁷ Harr, 19.09.06. *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

de store amerikanske og europæiske markeder lettes. Dette forhandlingsemne er det absolut vigtigste for dem.

10.4.4 LDC-landene

Også LDC-landene har en stor interesse i sænkninger af EU og USA's toldsatter. Primærsektoren er LDC-landenes væsentligste komparative fordel. Det er inden for dette område at LDC-landene har potentiale til at øge deres eksport og derigennem skabe vækst.

Paradoksalt opnår LDC-landene ikke udelukkende fordele ved en mere liberal handelsaftale. Som det står nu har landene en række præferenceaftaler, der giver dem fordele overfor de rigere ulande, bl.a. til det europæiske marked.

EU iværksatte i 2001 det såkaldte Everything-But-Arms-Initiativ (EBA), som giver kvote- og toldfri adgang til 919 landbrugsprodukter med oprindelse i LDC-landene. Dog er der undtagelser på tre "følsomme" produkter, for hvilke EU har valgt at lave procentvis nedtrapning af kvote- og toldbarrierer. For bananer slutter nedtrapningen i 2006 og for de to andre produkter, ris og sukker, er der planlagt fuld adgang fra 2009. Desuden findes der i initiativet en paragraf, hvormed EU opretholder en vis sikkerhed for total udkonkurrering af egne produkter. De såkaldte „Safeguard Measures“ kan kommissionen bruge, hvis mængden af import af et bestemt produkt fra LDC-landene stiger "massivt". Specielt i forhold til de tre ovennævnte produkter kan det få betydning. Paragraffen giver kommissionen kompetence til at genindfører told, hvis produktet giver, eller truer med at give, europæiske producenter "seriøse problemer".⁸⁸

LDC-landene kræver at få fuldstændig kvote og toldfri adgang til alle ilandenes og NIC-landenes markeder. EU har med EBA og udviklingspakken været med til at lægge pres på USA og andre store ilande, for at de skulle gå med til at få en præferenceaftale integreret i en færdig Doha-aftale. Det er en særdeles vigtig detalje, for at man kan kalde en samlet aftale fordelagtig for LDC-landene.⁸⁹. Bl.a. USA sætter sig dog imod, og ønsker specielt tekstil undtaget i aftalen. Således omhandler det aftaleoplæg man hidtil er blevet enig om kun 97 % af importen fra LDC-landene, hvilket giver ilandene mulighed for at beskytte deres respektive "følsomme varer." Ydermere giver ordlyden

---

⁸⁸ Guha-Khasnobis ,(2004) s. 222-227.

⁸⁹<http://www.um.dk/da/menu/Udenrigspolitik/Handelspolitik/WTOOgDohaRunden/BaggrundOmWTO/orhandlingerneIDohaRunden/4HandelOgUdvikling.htm> (09.01.07)

”de industrialiserede lande samt udviklingslande der måtte være i stand til det,“⁹⁰ landene mulighed for ikke at overholde aftalen, som den er tiltænkt. Med sådanne smuthuller begrænses LDC-landenes gevinster. NIC-lande kan fx vælge ikke at have ”mulighed” for at give LDC-landene disse privilegier. At man laver en aftale, med alvorlige smuthuller er endnu et bevis på, at de kortsigtede indenrigspolitiske interesser er vigtigere end den positive effekt af, at alle lande i højere grad udnytter deres komparative fordel.

10.4.5 LDC landenes sårbarhed

Magtspelet mellem semiperiferistaterne og kernestaterne sætter LDC-landene i en klemme.

USA er bange for, at NIC-lande som Brasilien, Indien og Kina ved en foranstaltning som EBA, vil bruge LDC-landene som transitlande til at få deres produkter billigt ind på det amerikanske marked.⁹¹ Denne frygt begrænser villigheden til at give fri adgang for LDC-landenes produkter. Det kan være en af årsagerne til, at man sikrer toldmulighed på 3 % af varegrupperne fra LDC-landene. LDC-landene bliver på den måde tabere i de større landes magtspele.

Åbnes EU's marked for alle WTO's medlemmer, er der for de konkurrencesvage LDC-lande risiko for, at NIC-landene og USA vil udkonkurrere LDC-landenes landbrugsprodukter på det europæiske marked. Set fra deres perspektiv er total frihandel ikke godt. Som konkluderet i kapitlet om eksportledet vækst, er det mest gunstige for LDC-landene uden tvivl, at de opnår total kvote- og toldfri adgang, men uden at alle andre gør det samme. Det er i konflikt med NIC-landenes interesser, da de jo også ønsker fri adgang til de rige landes markeder. Spillet mellem NIC-landene og LDC-landene vil vi komme tilbage til under konflikten om importtold på ikke-landbrugsvarer. At EU har taget EBA op i Doha-forhandlingerne, tyder på en erkendelse af LDC-landenes sårbarhed i interdependensen. EU handler mest med andre store økonomier, og derfor har de et ulig forhold i interdependensen med LDC-landene. LDC-landene er afhængige af det europæiske marked, mens EU's ”costly effects” er minimale ved ikke

---

⁹⁰<http://www.um.dk/da/menu/Udenrigspolitik/Handelspolitik/WTOOgDohaRunden/BaggrundOmWTO/ForhandlingerneIDohaRunden/4HandelOgUdvikling.htm> (09.01.07)

⁹¹Jyllands-Posten 12.07.06: *Handel: USA under pres i WTO.*

at handle med LDC-landene. På kort sigt har LDC-landenes udvikling en ubetydelig indflydelse på EU's økonomiske vækst, men med EBA-initiativet anerkender unionen trods "sikkerhedsparagrafferne" den internationale betydning af LDC-landenes vækstmulighed.

EU's anerkendelse af den øgede interdependens er ikke til at tage fejl af. Gennem neorealisteriske briller har EU imidlertid ikke presset på for at gøre EBA til en multilateral aftale af rene altruistiske grunde. Det vil være til EU's fordel, hvis alle åbner for LDC-landenes produkter. Så er alle ilandene nemlig med til at betale det tab på betalingsbalancen, som øget eksport fra LDC-landene vil koste.

At EU ikke er villige til at give sig i spørgsmålet om landbrugstold, og at bl.a. USA ikke vil tilslutte sig EBA, er et eksempel på, at forhandlingsspillet i Doha-runden i bund og grund handler om hvem der er protektionistiske, og hvem der kan tillade sig at være det.

10.5 Importtold på ikke-landbrugsvarer

Importtold på ikke-landbrugsvarer, dvs. industri- og serviceprodukter, er det sidste af de fire forhandlingsemner vi har valgt at fremhæve.

Ministererklæringen fra topmødet i Doha 2001 lagde op til en reduktion eller eliminering af toldsats, toldeskalerting og toldlofter på ikke-landbrugsvarer. Dette især med henblik på varegrupper med eksportinteresse for ulandene.⁹²

De største konflikter står mellem EU og USA på den ene side, og G20 på den anden. Der ligger et stort pres på især NIC-landene, hvis toldbarrierer er relativt høje. Fx har både Brasilien og Indien en gennemsnitlig told på industrivarer på 30 %.⁹³ EU kræver maksimal told på 15 % på ulandenes, deriblandt de store NIC-landes markeder.

Udfordringen i WTO's princip om, at alle underaftaler skal være vedtaget før den endelige aftale gælder, er i forhandlingerne om told på ikke landbrugsvarer for alvor trådt frem. Aktørerne hævdede fra begge sider, at de ville give indrømmelser, men at det ikke ville ske før modparten havde indvilget i netop deres krav, og en underaftale lå klar. I spidsen for G20 har Brasilien, sammen med Indien fremsat et krav om, at USA skal eliminere en række støtteordninger til landbrug, samt at EU og USA skal skære i importtolden på landbrug. Før dette sker, vil de ikke give indrømmelser på industriområdet. Hverken EU eller USA vil være med til dette. Omvendt kræver de, at

⁹² Guha-Khasnobis, (2004) s. 161.

⁹³The Wall Street Journal, 25.07.06: *Doha Aground*

Brasilien og G20-landene kommer med et langt mere ambitiøst udspil.⁹⁴ Dette stridspunkt er en af årsagerne til, at forhandlingerne er strandet.

G20 fremstår samlet, men der er uoverensstemmelser indenfor denne gruppe. Brasilien og Indien er ikke nær så enige, som det har set ud. Indien har i det ”skjulte” kæmpet for en aftale på serviceområdet. En sådan aftale vil Brasilien gerne undgå. Uenigheder internt i alliancerne, har kompliceret forhandlingerne yderligere.⁹⁵

10.5.1 EU

Som følge af en række succesfulde GATT-aftaler samt diverse bilaterale aftaler har EU og USA i dag forholdsvis lav importtold på industrivarer. De gennemsnitlige rater ligger på 3-4 %.⁹⁶ EU er med 17,1 procent af verdens samlede eksport af ikke-landbrugsvarer verdens største på dette område.⁹⁷ Derfor har de stor interesse i friere adgang til NIC-landenes markeder, som er forholdsvis protektionistiske omkring ikke-landbrugsvarer. To realiteter der understøtter EU’s interesser i liberaliseringer af NIC-landenes markeder er følgende: For det første er EU Indiens største importmarked. De udgør 19 % af Indiens samlede import.⁹⁸ For det andet havde Kina handelsoverskud på 100 mia. dollars til EU, hvilket er deres største handelsbalanceunderskud til noget andet land. Samtidig steg Kinas udenrigshandel med 23, 2 %⁹⁹.

Om end de ikke er lige så stærke som landbrugslobbyerne, er der en række europæiske industrilobbyer, der kæmper for, at EU skal indgå en sådan aftale. Det stiller EU i et dilemma mellem industri og landbrug. Brasiliens stålfaste position gør, at EU ikke kan få aftalerne på ikke-landbrugsvarer i hus, hvis ikke de giver sig på landbrugsområdet. Indtil videre er der dog ikke tvivl om, at landbruget vægtes højest af EU.¹⁰⁰

10.5.2 USA

USA har, som EU, interesser i liberaliseringer på handlen med ikke-landbrugsvarer¹⁰¹ USA’s handelsbalance er dårlig. I de første 6 mdr. af 2006 nåede landet fx et

---

⁹⁴ Gibbon, Skjalm, Harr, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

⁹⁵ Jyllands-Posten, 20.12.05: *Handel: WTO ud af rundkørselen*

⁹⁶ <http://siteresources.worldbank.org/INTRES/Resources/469232-1107449512766/tar2005a.xls> (02.12.06)

⁹⁷ http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2006_e/section1_e/i06.xls (02.12.06)

⁹⁸ Markedsprofil Indien, (2004) s. 16.

⁹⁹ Jyllands-Posten, 31.08.06: *Handel: Nyt forsøg på at redde WTO.*

¹⁰⁰ Information, 24.05.06: *Doharunden: dansk kursskifte i WTO-forhandlinger & Berlingske Tidende, 04.11. 05: EU udråbt som WTO-skurk trods største indrømmelser.*

¹⁰¹ Bach m.fl. (2004) s. 38

handelsunderskud på knap 98 mia. dollars til Kina¹⁰². Liberaliseringer kunne hjælpe til at opbløde dette underskud. Forhandlingerne om told på ikke-landbrugvarer er dog af mindre betydning for USA end for EU. Områdets vigtighed for USA afhænger i høj grad af, hvorvidt der kommer nogle aftaler på bordet, som de amerikanske industrilobbyer har interesser i, og derved er villige til at kæmpe for.¹⁰³

EU's og USA's ønske om, gennem øget eksport at eliminere deres økonomiske underskud til Kina viser, hvordan de kæmper for at opretholde deres økonomiske førerpositioner. Det ligger i tråd med neorealisterne beskrivelse af staternes ageren. Det er ikke kun Kinas vækst som specielt USA frygter. Generelt ser en aftale, der giver NIC-landene bedre mulighed for at opnå samme økonomiske succes som Kina, ikke godt ud for dem.

Ifølge flere eksperter kan netop EU og USA's uvilje mod at indgå kompromisser, ses som et tegn på, at der ikke er nok kortsigtede gevinster i aftalen, som den ser ud til at forme sig¹⁰⁴. Endnu engang er dette et tydeligt billede på, at neorealismen slår igennem.

10.5.3 Kina

Kinas nylige indtræden i WTO krævede, at de skulle liberalisere deres marked væsentligt. Disse liberaliseringer er landet i gang med at fordøje. De er overordnet positivt indstillet overfor frihandel, men politikerne ønsker rum til, at markedet kan "komme sig" over de drastiske liberaliseringer.¹⁰⁵ Optagelsen i WTO resulterede i en reduktion af gennemsnitlige toldsats (mellem 2001 og 2004) fra 15,3 % til 10,4 %. For industriprodukter var de i 2005 faldet til 9,4 procent¹⁰⁶.

Kina har nydt godt af den frihandel deres medlemskab af WTO har givet dem, og ifølge økonomer vil yderligere liberaliseringer øge landets vækst, idet landet er fuldt ud konkurrencedygtigt til at kunne klare sig internationalt.¹⁰⁷ Med en lav kurs på deres valuta (som de af USA og EU beskyldes for at holde kunstig lav) er kinesiske varers

---

¹⁰² Jyllands-Posten, 27.07.06: *Kina køber amerikansk*.

¹⁰³ Skjalm, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

¹⁰⁴ Gibbon, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

¹⁰⁵ Harr, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

¹⁰⁶ (titel mangler) Jiang Wei, China Daily, North American Ed. New York, N.Y. 03. 06.2006 S. 1

¹⁰⁷ Harr, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

konkurrencedygtighed langt bedre på verdensmarkedet, end for eksempel europæiske og amerikanske¹⁰⁸.

Realiteten er, at kineserne generelt er tilbageholdende overfor de liberaliseringer, der i Doha-forhandlingerne lægges op til. En årsag til den kinesiske skepsis er landets interessegrupper. De gamle statsvirksomheder, der endnu ikke er afviklet, fylder stadig meget i det politiske billede, fordi de er magtfuldt og stærkt organiseret¹⁰⁹. Deres forsvar for protektionisme tolkes som en reaktion på, at de drastiske toldnedsættelser har lagt stort pres på mange indenlandske virksomheder, der nu oplever øget konkurrence fra verdenssamfundet. Toldnedsættelserne har bevirket, at udenlandske firmaer flytter deres virksomheder til landet, og konkurrerer på det kinesiske marked. Kinas fortalere for liberaliseringer oplever ikke i samme grad lydhørhed i forhold til at påvirke handelspolitikken, til trods for de har tallene på deres side.¹¹⁰ Et eksempel på sektorer, hvor Kina på lang sigt vil opleve økonomiske fordele af optagelsen i WTO, er tekstil- og maskinbygningsindustrien.

10.5.4 Indien

Indien lægger, ligesom Kina, vægt på at beskytte deres industri. De står derfor sammen med deres allierede i G20, som ikke vil indgå aftaler, der tvinger dem til toldnedsættelser.

Af Indiens samlede arbejdsstyrke er 17 % beskæftiget inden for industrien.¹¹¹ Der har de seneste år været en stor vækst i den indiske industri. Megen af produktionen bæres dog ikke af store fabrikker, men af små virksomheder eller en-mands foretagender uden store produktionsafdelinger. Alligevel voksede den indiske eksport i 2004/2005, med 24,8 % i forhold til det foregående år, størstedelen inden for ikke-landbrugsvarer. Dette gør Indien til verdens tredje hurtigst voksende eksportøkonomi.¹¹² På trods af at der er sket en stor vækst i handlen, er industrien generelt ikke så konkurrencedygtig som mange af de økonomier, man normalt sammenligner Indien med. Det skyldes at sektoren er plaget af ineffektivitet. Som eksempel skal der i Indien 350 mand til at

---

¹⁰⁸ Jyllands-Posten, 04.01.07: *Kinesiske firmaer ramt af en stærk valuta.*

¹⁰⁹ Harr, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

¹¹⁰ Harr, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

¹¹¹ <http://portal.fynbib.dk:2075/entry/in.ec> (09.01.07)

¹¹² <http://portal.fynbib.dk:2075/entry/in.ec> (09.01.07)

producere en bil, man i Korea kun er 7 om.¹¹³ Indien vil derfor have svært ved at klare sig på verdensmarkedet, og ligeledes på det nationale marked, da de indenlandske produkter vil have ringe mulighed for at konkurrere med udenlandske. Det er årsagen til, at Indien ihærdigt søger at undgå at liberalisere sin industri.

Indiens eksport-succes bygger især på den hurtigt voksende IT- og servicesektor, der bl.a. fordres af deres relativt høje uddannelsesniveau. Interesserne i at udvikle og tjene på denne sektor har været årsag til splittelsen i G20-gruppen. Indien har arbejdet for at opnå en serviceaftale, der kan hjælpe denne sektor, mens Brasilien klart forsøger at undgå dette. Det viser at G20-landenes sammenhold overfor de rige lande, ikke holder hele vejen igennem.

10.5.5 Brasilien

Brasiliens holdning i forhandlingerne om liberaliseringer på ikke-landbrugsområdet er mere entydig imod. Landet vil gå langt for at beskytte sin store industri. I 2004 var 21 % af landets befolkning ansat i industrisektoren, og industri udgjorde i 2003 36.8 % af Brasiliens BNP.¹¹⁴ Dette indikerer det enorme marked for industrivarer som Brasilien udgør. Udover at Brasilien søger at beskytte dette marked fra udefrakommende konkurrence, er deres stædighed også en del af et forhandlingsspil.

Den gevinst NIC-landene ville få ved landbrugsaftaler, der presser ilandene på pengepungen, bliver ikke prioriteret højt nok til, at landene vil gå på kompromis med deres industriinteresser¹¹⁵.

10.5.6 LDC-landene

I forhold til ikke-landbrugsvarer er LDC-landenes interesser igen nogenlunde ens med NIC-landenes. De deler den overordnede interesse i at bruge forhandlingerne på området til at presse ilandene til indrømmelser.¹¹⁶ Samtidig er begge grupper også interesserede i at undgå at skulle give køb på deres toldmure. LDC-landenes interesse i at eliminere eller sænke deres toldbarrierer er endnu mindre end NIC-landenes. Som vi argumenterede for under konflikten om told på landbrugsvarer, er det nødvendigt at

---

¹¹³ Markedsprofil Indien (2004), s. 9.

¹¹⁴<http://portal.fynbib.dk:2075/entry/br.is.51> (09.01.07)

¹¹⁵Berlingske Tidende, 11.12.05: *International bussiness: Skæbnetimen for verdens frihandel – endnu en gang* & Jyllands-Posten 20.12.05: *Handel: WTO ud af rundkørselen*

¹¹⁶Jyllands-Posten 20.12.05 *Handel: WTO ud af rundkørselen*

LDC-landene får lov at bibeholde deres toldbarrierer, også på ikke-landbrugsvarer. At dette er vigtigt for LDC-landene bekræftes blandt andre af Yash Tandon, som er direktør i tænketanken South Centre i Geneve, der støttes af mere end 40 af de fattigste landes regeringer: ”De udviklingslande, der er ved at være stærke nu, har bevist, at handelsliberalisering er resultat af udvikling - ikke udviklingens forudsætning” argumenterer han.¹¹⁷

NIC-landene beskyldes af blandt andre EU's landbrugskommissær Mariann Fischer Boel, for at bruge den solidaritet de har fra LDC-landene og andre fattigere ulande, til at undgå at reducere importtolden på ikke-landbrugsvarer.¹¹⁸

10.5.7 Interesses modsætningerne mellem LDC- og NIC-landene

Interesses modsætningerne ligger i, at LDC-landene ville have gavn af at komme ind på NIC-landenes markeder og derigennem øge eksporten, mens NIC-landenes protektionisme rammer ilandenes såvel som LDC-landenes produkter. NIC-landene har på den ene side intet ud af at LDC-landene får præferenceaftaler, da de også selv ønsker at blive dækket af disse aftaler. LDC-landene kan på den anden side ikke klare sig på verdensmarkedet med de samme aftaler som NIC-landene. Deres forudsætninger for at opnå større vækst ved globale liberaliseringer er meget dårligere end NIC-landenes. De har generelt ikke samme industrialiseringsniveau som NIC-landene, ikke samme uddannede arbejdsstyrke som Indien eller landbrug med samme effektivitetsniveau som Brasilien at trække på.

LDC-landenes stemme vægtes ikke højt i forhandlingerne, og indtil videre er der ikke meget på bordet til LDC-landenes fordel i denne aftale. De krav ulandene stiller som samlet gruppe, er mest af alt er fordelagtige for NIC-landene.

Ulandene selv står også fast ved det faktum, at falder forhandlingerne på plads som de står nu, bliver resultatet ikke nær godt nok for dem.¹¹⁹ Ud fra de hidtidige forhandlinger, kalder Peter Gibbon aftalen for en Doha-light-aftale. Altså i bund og

---

¹¹⁷ Information, 29.06.06: Frihandel: *Kamp om dagsordenen i WTO*

¹¹⁸ Jyllands-Posten, 12. 07.06: *USA under pres i WTO*

¹¹⁹ Information, 29.06.06: Frihandel: *Kamp om dagsordenen i WTO*

grund en aftale, der ikke lever op til Doha-erklæringens mål om, at den skulle hjælpe de mindst udviklede lande.¹²⁰

10.6 Delkonklusion

Det er vigtigt for forståelsen af konflikterne i Doha-forhandlingerne, at aftalerne i sidste ende forhandles på grundlag af *princippet om alt eller intet*. Dette forhandlingsprincip bruger aktørerne således, at de i forskellige forhandlingsemner kan presse hinanden til indrømmelser på andre områder. Oftest er det de enkelte landes kortsigtede økonomiske og indenrigspolitiske interesser, der vægtes højest, når landene forsøger at påvirke forhandlingerne. Således kæmper USA for, på den ene side at kunne bibeholde så meget af sin landbrugsstøtte som muligt, mens de vil opnå størst mulig reduktion af EU's told på landbrugsvarer og ulandenenes told på ikke-landbrugsvarer.

EU's krav er derimod, at bevare deres told på landbrugsvarer for at beskytte deres eget landbrug, mens de tilstræber en friere adgang til ulandenenes industrimarkeder, da dette vil påvirke deres handelsbalance positivt. Dette er selvfølgelig ikke i NIC-landenes interesse. De ønsker at komme ind på ilandenenes landbrugsmarkeder, uden at skulle åbne op for deres hjemlige industrimarkeder. Denne kamp slutter LDC-landene op om, men på flere punkter har de andre interesser end de relativt stærke NIC-lande, der i langt højere grad ville kunne klare sig på frihandelsvilkår. På grund af LDC-landenes ringe gennemslagskraft i forhandlingerne er det NIC-landene, der fører ordet i G110, og det er derved deres interesser, der først og fremmest bliver fremført.

Der er dog en tendens til anerkendelse af den øgede globale interdependens og den internationale interesse i at sikre LDC-landene bedre kår, for deres økonomiske udvikling. Dette sker i form af præferenceaftaler til LDC-landene, hvor EU's 'Everything but Arms-initiativ'¹²¹, er det mest omfattende.

Som en multilateral aftale så ud til at blive, hvis parterne i WTO var nået til enighed, ville den ikke blive fordelagtig for LDC-landene. LDC-landenes krav og interesser var skubbet i baggrunden, eller gledet ud til fordel for NIC- og ilandenenes kortsigtede indenrigspolitiske interesser.

---

¹²⁰ Gibbon, 19.09.06, *Spillet om verdenshandelen*, Orientering Søndag, P1.

¹²¹ EBA er ikke en multilateral aftale, men den bilaterale aftale EU lagde til grund for den såkaldte "udviklingspakke".

Dette bunder i, at hvert enkelt medlemsland, når det kommer til stykket, agerer som neorealisterne argumenterer for: De vægter kortsigtede økonomiske og indenrigspolitiske interesser højere, end målsætningerne om øget ligeværdig interdependens. Det sker fordi der gennem forhandlingerne foregår en kamp om at opretholde eller vinde yderligere økonomisk magt.

Ilandenes udviklingspakke var det element, der for alvor kunne have vendt aftalen, så den ville indeholde gunstige elementer for LDC-landene. Men grundet ilandenes frygt for at miste andele af deres økonomiske magt til NIC-landene, var de selv årsag til, at det fordelagtige aspekt aldrig rigtigt blev en realitet. Frygten for at NIC-landene ville kunne drage for megen nytte af en præferenceaftale til LDC-landene, blev det afgørende. Alle forhandlingerne har været præget af modsatrettede interesser, og selvom nogle aktører har givet indrømmelser, kan en aftale umuligt komme i hus, før alle aktører er villige til at indgå et kompromis.

11. WTO'S STRUKTUR SET I LYSET AF ASYMMETRIEN

Doha-forhandlingerne er brudt sammen, men sammenbruddet har ikke kun en årsag. Vi har i kapitlet "Konflikter og interesser" konkluderet, at landene med oprettelsen af den mellemstatslige handelsorganisation WTO, har erkendt det langsigtede perspektiv i at sikre vækst for andre end dem selv, og at konflikter i kølvandet på globaliseringen kræver fælles løsninger. Det belyses, at landenes kortsigtede indenrigspolitiske interesser ofte bliver den afgørende faktor i forhandlingssituationer. De interesser overtrumfer målsætningen om øget interdependens. Denne konklusion kan ses som et grundlæggende svar på, hvorfor medlemslandene ikke kan nå til enighed om at vedtage en handelsaftale, der først og fremmest er fordelagtig for LDC- landenes økonomiske vækst. Vi vil som en forlængelse af denne konklusion, også rette et kritisk blik mod organisationens forhandlingsstruktur.

Vi ser altså to årsager til forhandlingssammenbruddet. Mere specifikt om hvorfor medlemmerne ikke har kunnet nå til enighed om at vedtage fordelagtige handelsaftaler for LDC-landene.

11.1 Ulighed påvirker strukturen

I afsnittet om "WTO – et forhandlingsforum" så vi, at organisationens forhandlingsstruktur bygger på *konsensusprincippet*, *vetoret* ved afstemninger, *princippet om gennemsigtighed* og *princippet om alt eller intet*. Disse principper er udtryk for en flad demokratisk struktur, og at alle medlemmer formelt skal have lige muligheder i forhandlingsprocessen. Vi ser dog flere faktorer, der viser, at selvom der formelt set skulle herske lighed under forhandlingerne, er dette ikke realiteten. Vi mener, at der er to centrale årsager, der gør, at semiperiferi- og specielt kernestaterne har lettere ved at gennemføre sine egne interesser i WTO end periferiområderne:

- 1) De ulige ressourceforhold og forskellige produktionsniveauer mellem staterne som verdenssystemteorien beskriver. Dette er en årsag til de modstridende interesser i forhandlingerne, og at LDC-landene ikke har stor gennemslagskraft i WTO.
- 2) Jævnført interdependensteorien om henholdsvis *sensibility* (følsomhed) og *vulnerability* (sårbarhed) i interdependensen hersker der mellem staterne en asymmetri. Vi vil analysere WTO's manglende grundlag for at ophæve denne asymmetri og skabe lighed.

Vi ser først på, hvilke faktorer i forummet der er årsagen til, at der ikke bliver truffet fordelagtige aftaler. Dernæst går vi videre til, hvorfor principperne hæmmer muligheden for vedtagelsen af aftaler, når aktørerne agerer egennyttigt.

11.1.1 Ulige forhandlingsmønstre

I stil med *konsensusprincippet* har alle medlemmer mulighed for at deltage i forhandlingerne, der foregår i forskellige udvalg. Det er dog ikke alle, der står lige stærkt i forhold til at udnytte denne mulighed. I de ca. 50 møder der ugentligt afholdes, er der stor forskel på, hvor mange embedsmænd landene har kapacitet til at deltage med. En stor del af ulandene har 4-5 mand i Geneve, og 28 medlemmer har end ikke en fast repræsentation. Hvorfor de ressourcemæssigt underrepræsenterede lande i høj grad må fraprioritere en lang række forhandlinger, og nøjes med de centrale emner for dem. Heroverfor kan nævnes, at EU i 2001 havde 198 ansatte til det handelspolitiske arbejde.
122

Derudover er ulandene underrepræsenteret i forhold til eksperter på handelsområdet. Ulandene har derfor vanskeligt ved at vurdere, om de aftaler der forhandles, også er fordelagtige for dem.¹²³ Ulige repræsentationsforhold medfører ligeledes, at LDC-landene ofte ikke er medforhandlere i de uofficielle fora. Uofficielle forhandlinger i *Det grønne værelse*, bliver ofte ført før, under og efter WTO's ministerkonferencer. Til disse møder, kan landene kun være repræsenteret, hvis de er inviteret af formanden for ministerkonferencen¹²⁴. Disse typer af Korridormøder, hvor medlemslande mødes i konstellationer og forhandler om aftaler, hvor de har speciel indflydelse, er meget brugt. Møderne har til formål at skabe aftaler, der kan vedtages ved konsensus under ministerkonferencerne¹²⁵. Da LDC-landene enten ofte ikke bliver inviteret, eller ikke har repræsentanter nok til at deltage, har de ikke mulighed for at gennemtrumfe deres interesser.

Ulandene stiller sig kritiske overfor de ulige forhandlingsmønstre. De fremførte derfor i 2002 et forslag om ændringer i forhandlingsprocedurerne specielt under ministerkonferencerne, så de ville blive formaliseret. Oplæg lød på, at medlemmer, der

---

¹²² Voss (2001) s.140

¹²³ Bach & Nordbo (2004) s. 118

¹²⁴ Bach & Nordbo (2004) s. 118

¹²⁵ Holm m.fl (1999) s. 45-46

ikke er repræsenteret med embedsmænd i Geneve, skal have nemmere ved at følge med i forberedelserne til ministerkonferencerne. Møderne, der afholdes af formanden for ministerkonferencen, skal endvidere være åbne for alle medlemmer. Kritikken er imidlertid blevet afvist ved mødet i Cancún med argumentet om vigtigheden af fleksible procedurer.¹²⁶ Dette var en af årsagerne til, at LDC-landene og ulande udvandrede under forhandlingsrunden i Cancún. Siden da har EU indvilliget i at tilnærme sig ulandenes ønsker. En af årsagerne til at der ikke vedtages fordelagtige aftaler for LDC-landene, skal findes i de uformelle forhandlinger.

11.1.2 Asymmetrien

En anden årsag til, at der ikke bliver truffet fordelagtige aftaler, skal findes i den asymmetri, der skyldes interdependensen. LDC-landene er mere sårbare overfor ilandenes krav end omvendt. Derfor er det ilandene, der har magten til at ændre på rammerne omkring handelsaftaler. Asymmetrien bevirker, at LDC-landene i nogle tilfælde må se sig nødsaget til at tilslutte sig aftaler, der ikke er fordelagtige for dem. Det skyldes, at LDC-landene er afhængige af den bistand og de lån, de modtager fra ilande. Der er endda eksempler på, at visse afrikanske lande blev truet med reduktion i deres ulandsbistand, hvis de ikke godtog kravene fra ilandene under ministerkonferencen i Cancún.¹²⁷ LDC-landene står altså svagt i asymmetrien, og bliver ofte nødsaget til at indgå aftaler der er ufordelagtige for dem selv.

Asymmetrien i interdependensen understøttes også ved, at nogle ilande har præferenceaftaler med LDC-landene, der sikrer dem afsætning af varer på ilandenes markeder. Dette er fx tilfældet med EU's initiativ "Everything but Arms." som Norge og New Zealand siden har tilsluttet sig.

Vi mener ud fra ovenstående, at kunne argumentere for, at der i WTO regi forgår et "Blame-Game." Dette understøtter følgende citat af Madam Dulloo, Mauritius udenrigsminister og koordinator for G90 under Hong Kong topmødet, ligeledes:

"Aftalen levede ikke op til vores forventninge... vi er skuffede, men det var nødvendigt, at WTO forhandlingerne kom i bevægelse igen. LDC landene... var nødt til at sige ja til udkastet. Der kører et spil om ikke at være dem, som får forhandlingerne til at bryde

---

¹²⁶ Bach & Nordbo (2004) s. 118.

¹²⁷ Bach & Nordbo (2004) s. 119.

*sammen - a blame game - og vi havde en hovedrolle i forhandlingssammenbruddet i Cancún. Den rolle kan vi ikke have igen*¹²⁸ (Madam Dulloo)

Citatet henviser til at G90 landene, fordi de i Cancun udvandrede, i Hong Kong så sig nødsaget til at tilslutte sig aftalen på trods af, at NGO'er påpegede, at aftalerne ville være ufordelagtige for dem. LDC-landene bliver tvunget op i en krog, da alternativet til ikke at vedtage multilaterale aftaler er bilaterale aftaler. Da LDC'erne med de bilaterale aftaler vil stå dårligere, da principperne vedrørende *konsensus*, *mestbegunstigelse* og *alt eller intet* ikke gør sig gældende. WTO's principper kan være med til at sikre LDC'landenes mulighed for, at ufordelagtige handelsaftaler ikke bliver vedtaget, men principperne kan på den anden side også være årsagen til, at der ikke bliver truffet aftaler på grund af aktørernes egennyttige ageren.

11.1.3 WTO's beslutningsproces

Fra kapitlet "*Aktørerne i WTO*" brugte vi verdenssystemsteorien til at forklare, at staterne er på tre forskellige niveauer mht. produktion, ressourcer, stabilitet og international magt. Dette resulterer ofte i forskellige handelsinteresser som et resultat af udviklingsstadiet. Men hvordan kan udviklingsstadiet kombineres sammen med organisationens principper og dets forhandlingsstruktur, når det skal udmunde i komplekse multilaterale handelsaftaler, der skal opfylde periferi-, semiperiferi- og kernestaternes interesser, når aktørerne samtidig agerer egennyttigt. Er det muligt?

Stort set alle forhandlingsforslag vil på kort sigt betyde tab for nogle aktører og vinding for andre. Med afskaffelsen af EU og USA's subsidier vil LDC-landene få bedre mulighed for at konkurrere med EU og USA. EU og USA's producenter vil altså blive presset af LDC-landene. Beslutningsgrundlaget for en endelig aftale bygger på konsensus kombineret med *princippet om alt eller intet*. Men når landene handler ud fra egen interesse skal aftalerne være befordrende for medlemmerne med større antal fordele end ulemper. Sammenbruddet i Geneve sommeren 2006 bevidner dog, at de fleste medlemmer under Doha-forhandlingerne ikke mente, at mængden af gunstige

---

¹²⁸ <http://www.wto.dk/Artikler/skuffende.htm> (03.01.07)

aftaler oversteg mængden af ufordelagtige aftaler. Viljen til at gå på kompromis har ikke været stor nok til at opnå konsensus om hele aftalepakken.

Det er ikke kun interesse modsætningerne mellem kernestaterne, semiperiferistaterne og periferiområderne, men også internt i hver af de tre grupper findes store interesseforskelle. Det ses bl.a. ved USA og EU's uenigheder om nedsættelser af told på landbrug. Internt har LDC-landene vanskeligheder ved at stå sammen om fælles krav.

Doha-runden skulle være afsluttet 1. jan. 2005. Det blev den ikke. I dag hersker der tvivl om, hvorvidt den nogensinde vil føre til et resultat, så længe den flade, demokratiske konsensusstruktur gør sig gældende. Vil landene nå til et punkt, hvor de er villige til at gå så meget på kompromis med egne indenrigspolitiske interesser, at de kan opnå konsensus om en samlet aftalepakke?

Konsensus- og *alt eller intet princippet* står for skud, som en af de alvorligste årsager til at medlemmerne ikke kan nå til enighed. Dette synspunkt understreges af følgende citat af Danmarks udenrigsminister Per Stig Møller:

*"Forhandlingsforløbet i Cancun illustrerede endelig, at WTO's beslutningsprocedure er tung. Det er derfor også nødvendigt at drøfte WTO's procedurer og forhandlingsprincipper for at sikre, at WTO fortsat er i stand til at træffe de nødvendige beslutninger."*¹²⁹ (Per Stig Møller)

Denne udtalelse fra den danske udenrigsminister kan tolkes som et ønske om at reformere WTO's beslutningsproces. *Konsensus-* og *alt eller intet princippet* hæmmer processen, da 149 lande med forskellige ressourcer og interesser skal forhandle en samlet aftale på plads. Udenrigsministeren nævner dog ikke en reform af WTO's beslutningsproces, men da han repræsenterer en del af kernestaten EU, kan reformeringen lige så godt skyldes egne interesser. En ændring i beslutningsstrukturen, der fx giver stemmer efter landets størrelse, vil gøre det nemmere for EU at bevare sin position som kernestat.¹³⁰

WTO's principper er afgørende for, at lande med en svag position både i form af høj *sensibility*, stor *vulnerability* og svage ressourcer, gennem WTO kan sikre at

---

¹²⁹ <http://www.um.dk/da/menu/OmOs/Udenrigsministeren/Artikler/Arkiv/TilbageTilForhandlingerne.htm> (05.01.2007)

¹³⁰ Kristeligt Dagblad (28.04.06): *WTO-forhandlingerne skal ud af dødvande*

handelsaftaler, der er direkte ufordelagtige for dem, ikke vedtages. LDC landenes mulighed for at nedlægge veto kombineret med deres bedre og bredere organisering bl.a. i G90 gør, at de i flere sammenhænge har modstået presset fra kernelandene. Det kom bl.a. til udtryk i minister mødesammenbruddene først i Seattle i 1999, hvor man afholdt det møde, der skulle lægge op til Doha-forhandlingerne. Dernæst i Cancún i 2004. Det var ligeledes den samlede skare af ulande, der fik trumfet igennem, at der i Doha-runden skulle sættes fokus på udvikling.¹³¹

11.2 Delkonklusion

WTO står i et dilemma. På den ene side besværliggør organisationens forhandlingsprincipper processen for multilaterale handelsaftaler på grund af medlemmernes forskellige interesser og ressourcer. På den anden side giver WTO's principper formelt LDC-landene mulighed for at sikre, at forhandlingerne ikke udmunder i aftaler, der indeholder ufordelagtigheder for LDC landene. Ligeledes sikres det at konsensusprincippet giver LDC landene muligheden for at deltage ligestillet med de ressourcestærke kernestater. Landenes egne interesser blokerer for, at interdependensen kan træde i kraft, da ingen lande vil give sig på de punkter, der kræver indrømmelser. Strukturen hos WTO gør, at staterne ikke behøver at frygte deres suverænitet, men samtidig er der et hierarki internt i WTO, der gør, at kerne-, semiperiferi- og kernestaterne ikke kan ændre deres status i forhold til hinanden, og udligne forskellene med eksportfordrende handelsaftaler, der vil skabe vækst hos LDC landene.

---

¹³¹ Bach og Norbo (2004) s. 125.

12. KONKLUSION

WTO er, trods Doha-rundens sammenbrud, stadig en realitet. Da organisationen er mellemstatslig, er det medlemmerne der udgør den, og deres interesser der tegner de globale forhandlinger. Medlemmerne har skabt en struktur, der gør, at forhandlingsrammerne formelt stiller alle lige. Med Doha-erklæringen har medlemslandene har erkendt, at deres gensidige afhængighed gennem globaliseringen er øget, og at en positiv udvikling for LDC-landene, på længere sigt, vil påvirke alle stater positivt.

At man ikke er kommet til enighed om en handelsaftale i Doha-runden indebærer naturligvis, at man heller ikke har vedtaget en aftale, der er økonomisk fordelagtig for LDC-landene. Det betyder ikke, at enhver indgået aftale i Dohan runden, vil være fordelagtig for LDC-landene. Forhandlingens sammenbrud, giver ikke et helhedsbillede af, hvorfor en gunstig aftale for LDC-landene ikke er en realitet.

Forhandlingerne er først og fremmest brudt sammen, fordi landene når det kommer til konkrete aftaler, vægter deres kortsigtede indenrigspolitiske interesser højere. Det gør de frem for den fælles interesse i at sikre fremgang for LDC-landene, som udspinger af den øgede interdependens. Det handler for landene om at indhente en aftale, der er fordelagtig for deres markeder nu og her.

Da økonomisk vækst har høj prioritet i alle stater, ses en omfattende frihandelsaftale som den Doha-forhandlingerne kan føre til, som en mulighed for at opnå en økonomisk gevinst i form af øget samhandel og eksport. Politikkerne går til forhandlingerne påvirket af indenrigspolitiske interesseorganisationer og lobbyer. Endvidere er de i forhandlingerne påvirket af at opfylde borgernes interesser, grundet ønsket om genvalg. Medlemslandenes kortsigtede indenrigspolitiske interesser er forskellige og på visse punkter endog modsatrettede. Det er et problem i en organisation, hvor aftaler baserer sig på konsensus. Forhandlingerne om landbrug udgør den største interessekonflikt. LDC- og mange af NIC-landenes største komparative fordel er landbrug. Den vil de få mulighed for at udnytte yderligere, ved fri adgang til de store markeder, som det amerikanske og det europæiske. Fx er landbrug et følsomt politisk emne i EU og USA. De vil ikke opgive deres protektionisme på landbrug, men NIC- og LDC-landene vil

ikke give indrømmelser på industriområdet. Interesses modsætninger hæmmer altså, at frihandel kan blive en realitet.

Interesses modsætningerne skal ses inden for de rammer WTO sætter for indgåelsen af aftalerne. Som en medlemsbaseret mellemstatslig organisation, bliver landenes kompromisvillighed afgørende for, om aftaler bliver vedtaget. Organisationen er altså ikke andet, end hvad medlemmerne gør den til. Da en aftale kræver konsensus, bliver der ingen aftale, hvis ét land sætter hælene i. Pga. *princippet om alt eller intet* har uenighed om et enkelt emne samme konsekvens. Således er det ikke kun de mest magtfulde stater som EU og USA, der bestemmer, om en aftale skal falde eller vedtages. Også NIC- og LDC- landenes villighed til at gå på kompromis er afgørende. Så længe medlemslandene forhandler med udgangspunkt i kortsigtede indenrigspolitiske interesser, vil de ikke nå til enighed om en multilateral aftale. Der er andre væsentlige perspektiver, der giver en forklaring på, at der ikke var meget på forhandlingsbordet i Geneve i sommer, som rettede aftalen mod at sikre LDC-landene en styrket position i den internationale handel.

LDC-landene er de aktører i WTO, der står absolut svagest i forhold til at få deres interesser igennem. Det skyldes primært to ting: For det første betyder deres ringe ressourcekapacitet, set i forhold til stærke stater, at de end ikke har forhandlere, der kan repræsentere deres interesser i alle forhandlinger. Den anden faktor er asymmetrien i interdependensen. LDC-landenes *sensitivity* og *vulnerability* er høj, hvilket betyder, at LDC-landene i højere grad er afhængige af ilandene og i nogen grad NIC-landene end omvendt. Derfor kan ilandene presse LDC-landene til at opgive krav, give indrømmelser eller ligefrem sige ja til en aftale, som for dem er ufordelagtig.

LDC-landene står svagt i spillet om, hvem der får deres interesser repræsenteret i forhandlingsoplæggene og i selve forhandlingerne. Dermed er WTO's principper om et lige udgangspunkt i forhandlingerne ikke stærke nok til at ophæve de ulige forhold i ressourcer og den herskende asymmetri.

Samtidig er WTO med multilaterale handelsaftaler samt principperne om *konsensus*, *mest begunstige* og *alt eller intet*, et langt bedre udgangspunkt for LDC-landene, end et anarkistisk verdensmarked udelukkende med bilaterale handelsaftaler. WTO's forhandlingsprincipper gør, at LDC-landene faktisk har mulighed for at blokere en, for dem, ugunstig aftale. Det gjorde de blandt andet i Seattle og Cancùn. Men asymmetrien

og det at landene opnår dårligt ry ved at være dem, der afviser en aftale, der har kostet mange forhandlingstimer, rammer også LDC-landene. Det skete under Hong Kong ministermødet.

Asymmetrien bevirker, at nogle medlemmer har lettere ved at sige nej til en handelsaftale end andre bl.a USA, EU og de store NIC-lande. De kan gennem bilaterale aftaler, nemmere end LDC-landene, finde et alternativ til en multilateral aftale, hvis der i en sådan ikke er nok at vinde for dem i.f.t., hvad de skal gå på kompromis med.

Vi kan ikke konkludere, hvorvidt LDC-landene, hvis Doha-forhandlingerne kommer på fode igen, vil kunne afvise en endelig aftale i tilfælde af, at den vil være ufordelagtig for deres økonomiske vækst. Det aftaleudkast der endnu var på tegnebrættet da forhandlingerne blev suspenderet i 2006, var imidlertid ikke gunstigt for LDC-landene. Intentionerne om udvikling af verdens fattigste lande, var mange steder gledet ud, og NIC- og ilandenes krav og interesser udgjorde den overordnede ramme.

Asymmetrien og de ulige ressourcer, er en væsentlig årsag til, at en gunstig aftale for LDC-landene ikke er vedtaget. Kernestaternes frygt for semiperiferistaternes økonomiske konkurrence, er imidlertid en anden vigtig faktor. Ilandene kunne f.eks. ikke blive enige om rundens udviklingspakke, fordi de frygtede, at de store vækstmarkeder som Kina, Indien og Brasilien ville udnytte LDC-landene som transitlande i tilfælde af præferancevilkår i disse. En af ilandenes prioriteter er, at NIC-landene ikke skal have bedre konkurrencevilkår. De udgør allerede en væsentlig trussel mod ilandenes økonomiske magtposition, og ud fra status quo kunne en præferanceaftale til LDC-landene øge denne trussel. Kernestaternes frygt for semiperiferistaternes konkurrencepotentiale, er en af årsagerne til, at de ikke vil gå ind på en fordelagtig aftale for periferiområderne.

WTO's medlemmer lader ikke vigtigheden og gevinsten ved at sikre de langsigtede internationale interesser være det afgørende, når de forhandler. Så længe det forholder sig sådan, mener vi det er urealistisk, at de opnår en handelsaftale, der er fordelagtig for LDC-landene. Derfor må WTO's struktur ændres så organisationen bliver et forhandlingsforum der for alvor formår at modvirke de realiteter der fastholder aktørerne i ulige positioner.

13. PERSPEKTIVERING

Doha-runden har været genstand for nogle af verdenshistoriens mest komplekse forhandlinger. At forklare dens sammenbrud i dette projekt, har naturligvis krævet, at vi har måttet se bort fra en række relevante problemstillinger, der er opstået undervejs. Vores afgrænsninger har givet rapporten nogle svage punkter. Især kan afgrænsningen til enkelte af rundens mange forhandlingsområder, kritiseres for at gøre svaret på vores problemformulering unuanceret. Dette især fordi vi har lagt meget vægt på, at forhandlingerne forgår efter alt eller intet princippet. En anden kritik kan rettes mod, at det i høj grad er EU, USA og NIC-landene, der står for skud, når vi forklarer, hvorfor landene ikke har kunne nå til enighed. Mens andre magtfulde stater som Australien, Japan, Canada m.f. ikke er blevet nævnt. Dette yder selvfølgelig ikke de aktører vi behandler fuld retfærdighed. At vi fra starten har valgt kun at belyse landene og ikke fx NGO'ere som aktører i WTO, viser, at vi går til problemstillingen med en neorealitisk optik. Denne optik er vores konklusion derfor til en vis grad en konsekvens af.

13.1 LDC-landenes alternativer til WTO

Muligheden for udvikling i LDC-landene - udgangspunktet for vores projekt - er stadig en problematik, som vi på mange måder ikke har fået svaret på. Grunden til dette, er den vinkel vi har valgt. Vores problemformulering lægger op til en analyse af Doha-forhandlingerne som helhed, og ikke til en analyse af LDC-landenes udvikling. Man har i WTO ikke været i stand til at lave aftaler, der vil være fordelagtige for LDC-landene, og det ser umiddelbart ikke ud til, at en sådan aftale vil komme. Derfor må LDC-landene beskæftige sig med økonomiske udviklingsmuligheder uden for WTO-regi. Dette selvfølgelig imens man forsøger at få forhandlingerne i gang igen.

Vores opgave ser kun på WTO, som vejen til økonomisk udvikling i LDC-landene. Problematikken kan ligeledes ses i lyset af andre økonomiske tiltag, som lån og bistand fra fx organisationer, såsom IMF (International Monetary Fond) og Verdensbanken eller donorlande. Kan dette skabe økonomisk udvikling i LDC-landene?

LDC-landene kan også bestræbe sig på i større grad at lave syd-syd aftaler. Her holder ulande, inklusiv LDC-landene, på kapitalstrømmene mellem ulandene, og udnytter hinandens komparative fordele, for således at opnå vækst. På den måde skiftes

ilandenes produkter ud med LDC-lande og andre ulandes, hvilket vil skabe mere interdependens ulandene imellem. Det efterlader LDC-landene med mindre *sensitivity* i forhold til oprindelige samhandelslande.

Et perspektiv på problemet er, at andre områder end direkte investeringer i økonomisk vækst bør prioriteres. Der er mange faktorer som sygdom, analfabetisme, krig m.m., der kan være en hindring for LDC-landenes vækst. Således kræver udviklingen andet og mere end handelsaftaler i WTO for at blive løst. Hvordan kan LDC-landene selv løse problemerne med de økonomiske midler de nu har, og den bistand de får?

13.2 Præferenceaftaler

Vores opdeling af ulandene i henholdsvis LDC-lande og NIC-lande, er et valg, der har det problem, at de ulande der ikke er blandt de 50 mindst udviklede lande, er blevet overset i vores opgave. Denne gruppe lande viser sig at have en række præferenceaftaler med nogle lande uden om Doha-forhandlingerne. De præferenceaftaler der forhandles om i WTO, er ofte rettet specifikt mod LDC-landene, og overser, som vores opgave, i høj grad disse landes udviklingsproblemer. Dette har ført til endnu en problematik, der omhandler baggrunden for den *Udviklingspakke*, som EU bragte på banen på ministerkonferencen i Hong Kong 2005. Havde og har en sådan pakke – og lignende udspil, der giver LDC-landene fordele i forhold til de kun lidt rigere ulande - i virkeligheden en skjult dagsorden? Ud fra verdenssystemteorien vil den særlige markedsadgang LDC-landene får med Udviklingspakken, gavne disse så de rykker længere op i hierarkiet, og nærmer sig semiperiferistaterne. Kernen vil altså forære nogle ressourcer til de yderste periferiområder, således at semiperiferistaterne ikke kan ”stjæle” disse ressourcer fra kernen og dermed nærme sig denne. På den måde vil kernen bevare sin position i systemet.

Denne analyse, lægger op til at se *Udviklingspakken* som et udtryk for ilandenes, i dette tilfælde EU's, *Give and Take-politik* overfor ulandene. Et forsøg på at splitte G90 i Doha-forhandlingerne, efter de 90 fattigste lande endelig har formået at tale med én stemme, og vise at de er parat til at nedlægge veto, hvis de er utilfredse med aftale. At give de 50 mindst udviklede lande privilegier, er umiddelbart en ”god” gerning, men det vil samtidig skabe interesse modsætninger, der kan gøre forskellige landegrupper i G90 til konkurrenter. Således undermineres deres gennemslagskraft som G90.

Analysevinkelen i dette perspektiv kommer fra mange WTO-kritiske kredse. Hvorvidt EU er bevidst om, at tiltaget kan skabe splittelse, eller om det kan blive en utilsigtet konsekvens af udviklingspakken, hersker der uenighed om i gruppen.

13.3 Reformation af WTO

Vi har i vores konklusion diskvalificeret WTO som et forumet for udarbejdelsen af aftaler, der er i stand til at modvirke den asymmetri, der stiller LDC-landene i en ugunstig position. Da vi indså, at den ville give det svar, stillede vi os selv spørgsmålet: ”Hvis det er urealistisk, at der kommer en sådan aftale inden for WTO, som organisationen ser ud nu, hvad skal der så til, for det kan lade sig gøre? Skal WTO reformeres? Og hvordan?”

På den ene side skal demokratiet i højere grad sikres, så LDC-landene og andre ulandes interesser for alvor kommer i betragtning. På den anden side har demokratiet i form af konsensusbeslutningerne endnu ikke kunnet danne grundlag for en aftale. De store ilande ser gerne WTO's forhandlinger effektiviseret i form af et repræsentativt beslutningsorgan, der alt andet lige vil give de største lande mest magt.

En løsning ulandene i højere grad ville have gavn af er, at man i stedet for at forhandle om én samlet aftale, ophæver alt-eller-intet-princippet, og forhandler de områder på plads, man kan blive enige om.

Overordnet set kan man også diskutere, om ikke det er nødvendigt med en større integration af WTO's medlemslande imellem, således at der, kortsigtet såvel som langsigtet, er flere gevinster ved flere og mere omfattende multilaterale aftaler. Kunne man sikre, at den samme spill-over-effekt som har integreret de europæiske lande i EU, kunne give mulighed for flere bindinger af landene i WTO? Det ville føre til flere aftaler. Problemet med dette er dog, at det kunne ende med suverænitetsafgivelse, således at WTO blev delvist overstatsligt. Det vil være problematisk, da medlemmerne vil være påpasselige med at afgive suveræniteten af frygt for, at andre medlemmer kan drage fordel heraf. Derfor er et fuldt integreret WTO kun et fjernt fremtidsperspektiv.

Hvis man ser på, hvor problematisk og omfattende det kan være for EU's 25 medlemmer, at nå til enighed i en overstatslig organisation, vil 149 lande have usandsynligt svært ved det. Men EU er et eksempel på, at det kan lade sig gøre. Da Kul

og Stål unionen blev oprettet i 1952¹³² havde de daværende medlemslande på ingen måde forestillet sig den grad af integration, man i dag er nået til. Forskellen er selvfølgelig, at EU-landene i langt højere grad har samstemmende økonomiske interesser end WTO's medlemmer.

WTO's tilstedeværelse på den globale markedsplads er vigtig for at sikre regler, der gør, at ret og ikke magt gør sig gældende på verdensmarkedet. Med Doha-rundens suspendering er der risiko for, at WTO's legitimitet forsvinder. Derfor mener vi det er det nødvendigt at finde en måde hvorpå organisationens målsætninger i fremtiden kan opnås.

---

¹³² http://europa.eu/scadplus/treaties/ecsc_en.htm (09.01.07)

Litteraturliste

Bøger

Frankel, B. (1996), *Realism: Restatements and renewal*, London, Frank Cass and Company.

Friis Bach, C. & Nordbo, J. (2004) *den globale markedsplads-kort og godt om WTO*, København, Mellemløkeligt Samvirke og 92 Gruppen

Glenn, J. & Howlett, D. & Poore, S. (2004), *Neorealism versus Strategic culture*, Ashgate Publishing Limited.

Guha-Khasnobis, B. (2004) *The WTO developing countries and the Doha development agenda*, Hampshire, Palgrave Macmillan.

Holm, K. A. (1999), *WTO og den nye handelspolitik*, København, Jurist og Økonomforbundets forlag.

Jespersen, J. (2004), *Introduktion til Makroøkonomisk teori*, København, Jurist- og Økonomforbundets forlag.

Olsen, P.B. & Pedersen, K. (2004), *Problemorienteret projektarbejde*, Frederiksberg C, Roskilde Universitetsforlag.

Van den Bossche, P. (2005), *the Law and Policy of the World Trade Organisation*, Cambridge, Cambridge University Press

Viotti, P.R. & Kauppi, M.V. (1993), *International Relations Theory*, New York, Macmillan Publishing Company.

Voss, M. (2001), *Frihandel eller fribytteri*, København, Forlaget fremad A/S

Wallerstein, I. (2005), *World System Analysis – an introduction*, Durham, Duke University Press.

Wæver, O. (1992), *Introduktion til studiet af international politik*, København, Forlaget politiske studier.

Antologi

Wendt, R.S. (2006), *Udvikling i en fattigdomsspiral*, Schjøtt, T.N. & Justensen, I.W., The winner takes it all?, Operations Dagsværk.

Elektronisk Opslagsværker

Hansen, P.H. & Qvist, P. & Hansen, C.S. (1997 & 2000), *Samfundslæx*, Nordisk Forlag.

Tidsskrifter

Den danske ambassade i New Delhi (2004): *Markedsprofil Indien*, udgivet af eksportrådet, s. 16.

Avisartikler

Alfter, B. 2006, Frihandel: Kamp om dagsordenen i WTO, *Information*, 29.06.2006, S. 8-9.

Barshefsky, C. & Grasser, E. 2005, Revolutionary China, Complacent America, *The Wall Street Journal*. (Eastern edition), 15.09.2005, s. A. 20

Bjørnskov, C. 2006, Liberaliseringen er gået i hårdknude, *Berlingske Tidende* 30.11.2006, 1. sektion, S. 25.

Field, A.M. 2006, Doha goes on life support, *Journal of Commerce*. New York: 07.08.2006, S. 1

Givskov, K. & Gaardsen, H. 2006, EU og USA slås for devaluering af kinesisk valuta, *Børsen*, 19.12.2006, 1. sektion, s.22

Gordon, B.K. 2006, Doha Aground, *The Wall Street Journal*, (Eastern edition). New York, 26.07.2006. S. A.14.

Kaarsholm, L.F. 2006, Doharunden: Dansk kursskifte i WTO-forhandlinger, *Information*, 24.05.2006, S. 10-11.

Kjær, E. 2005, EU udråbt som WTO-skurk trods største indrømmelser, *Berlingske Tidende*, 04.11.2005, 3. Sektion, Business, S. 14

Kjær, E. 2005, International bussiness: Skæbnetimen for verdens frihandel – endnu en gang, *Berlingske Tidende*, 11.12.2005, 3 sektion, business, S. 10

Matarese, M. 2006, Udenrigspolitikken: Brasilien skaber alliancer og modvægt til USA, *Information*, 30.09.06 S. 4-5.

Møller, P.S. 2003, Tilbage til forhandlingerne, *Erhvervsbladet*, 8.12.2003

Nielsen, J.R. & Pedersen, K.L. 2005, Handel: WTO ud af rundkørselen, *Jyllands-Posten*, 20.12.2005, international, S. 6

Nielsen, J.R. 2006, **K**ina køber amerikansk, *Jyllands-Posten*, 27.7.2006, Erhverv og Økonomi, side 6

Nordbo, J. & Søndergård J. 2006, **D**ebat: Internationalt: WTO - hvad nu?, *Information*, 27.09.2006, S. 20-21.

Pedersen, K.L. 2006, **K**inesiske firmaer ramt af en stærk valuta, *Jyllands-Posten*, 4.1.2007, erhverv og Økonomi, side 6

Pedersen, K.L. 2006, **N**yt forsøg på at redde WTO, *Jyllands-Posten*, 31.8.06, erhverv og Økonomi, side 6

Pedersen, K.L. 2005, **P**okerspillet om verdenshandelen, *Jyllands-Posten*, 16.10.2005, erhvervsmagasin, S. 6.

Pedersen, K.L. 2005, **W**TØ sænker ambitionerne, *Jyllands-Posten*, 09.11.05, Erhverv og Økonomi, S. 6.

Pedersen, K.L. 2006, **H**andel: Nervekrig mellem EU og USA, *Jyllands-Posten*, 20.07.2006, Erhverv og Økonomi, S. 6.

Pedersen, K.L. 2006, **S**ammenbrud i WTO: Handel: WTO: Effekt af statsstøtte er betydelig, *Jyllands-Posten*, 25.07.2006, erhverv og Økonomi, S. 6.

Pedersen, P. 2005, **C**hirac forsvarede franske privilegier, *Kristlig Dagblad*, 09.12.05, S. 6.

Reuters Nyhedsbureau, 2006, **E**U tilbyder Kina en byttehandel, *Berlingske Tidende* 08.07.2006, 3, business, s. 8.

Pedersen, K.L. 2006, **H**andel: USA under pres i WTO, *Jyllands-Posten*, 12.07.2006, erhverv og Økonomi, S. 6.

Stiglitz, J.E. 2006, **V**erdensøkonomi: Fedtspil. De rigeste landes hykleri har nået nye højder, *Politiken* 22.08.2006, 2. sektion, S. 5.

Stiglitz, J.E. 2006, **O**pinion: International kommentar: Hykleri. Reel frihandel vil gøre verden fredeligere, *Politiken*, 03.11.2006, kultur, S. 8.

Sørensen, K.L. 2006, **W**TØ: Hvordan Tonga blev medlem af WTO?, *Information*, 04.01.2006, Debat sektion, side 20-21.

Tørnæs, U. 2005, **K**ronik: Julegaver - Made in Ghana, *Politiken*, 01.12.2005, 2. sektion, S. 11

Zachary, P. 2006, **A**frikas bitre høst, *Kristeligt Dagblad*, 12.04.2006, S.6.

Internet kilder

Den internationale valutafond, internetside,
http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2005/01/data/dbcoutm.cfm?SD=1998&ED=2006&R1=1&R2=1&CS=3&SS=2&OS=C&DD=0&OUT=1&C=223-924-534-111&S=NGDP_RPCH-NGDPD-PPPWGT-PPPSH&CMP=0&x=92&y=8 (21.12.06)

Europa World Plus, internetside, <http://portal.fynbib.dk:2075/welcome> (15.12.06),
<http://portal.fynbib.dk:2075/entry/in.is.90> (15.12.06),
<http://portal.fynbib.dk:2075/entry/in.ec> (09.01.07),
<http://portal.fynbib.dk:2075/entry/br.is.51> (09.01.07)
brugeradgang via Odense Centralbiblioteks hjemmeside: <http://www.odensebib.dk>
(01.01.07)

Focus on the Global South CUSRI, Chulalongkorn University, internetside,
http://www.focusweb.org/content/index.php?option=com_content&task=view&id=312&Itemid=36 (01.01.07)

Leksikon for det 21. århundrede, internetside, <http://www.leksikon.org/art.php?n=2772>
(02.01.07)

Pfeiffer University, internetside, <http://www2.pfeiffer.edu/portal/index.php> ,(16.12.06)

Udenrigsministeriet, internetside,
<http://www.um.dk/da/menu/Udenrigspolitik/Handelspolitik/WTOOgDohaRunden/BaggundOmWTO/ForhandlingerneIDohaRunden/4HandelOgUdvikling.htm> (09.01.07),
<http://www.um.dk/da/menu/OmOs/Udenrigsministeren/Artikler/Arkiv/TilbageTilForhandlingerne.htm> (5.1.07)

Udviklingstal, internetside, <http://www.udviklingstal.dk/wb2003-okonomi.pdf>
(21.12.06)

Unitet Nations Conference on Trade And Development (UNCTAD), internetside,
<http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3618&lang=1> (9.1.07),
<http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3826&lang=1> (9.1.07)

De Forenede Nationer, internetside, <http://www.un.org/special-rep/ohrlls/ohrlls/default.htm> , (08.01.2007), <http://www.un.org/special-rep/ohrlls/ldc/ldc%20criteria.htm> (08.01.2007)

Verdensbanken, internetside,
<http://siteresources.worldbank.org/INTRES/Resources/469232-1107449512766/tar2005a.xls> (09.01.07), <http://ddp-ext.worldbank.org.molly.ruc.dk/ext/DDPQQ/showReport.do?method=showReport>
(01.01.07)

Verdenshandelsorganisationen, internetside,

http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min05_e/min05_18dec_e.htm

(03.01.07),

http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2006_e/section1_e/i06.xls (02.12.06)

En dansk NGO bevægelse, internetside, <http://www.wto.dk/Artikler/skuffende.htm>

(03.01.07)

92 gruppen, internetside:

<http://www.92grp.dk/politik/detmener/WTO/Cancunslutrapport.htm> (15.12.06)

Eu's internetportal, internetside, http://europa.eu/scadplus/treaties/ecsc_en.htm (9.1.07)

United Nations Development Programme (UNDP), internetside,

http://www.undp.dk/article.asp?Article_id=739&Category_Id=CONF_OLD

(09.01.07)

G20 landene, internetside, <http://www.g-20.mre.gov.br/members.asp> (05.01.2007)

Make poverty history, internetside,

<http://www.makepovertyhistory.dk/reader.php?mode=news&id=26> (09.01.2007)

The Secretariat of the African, Caribbean and Pacific Group of States, internetside,

http://www.acpsec.org/en/acp_states.htm (09.01.06)

Ikke Skriftlige Kilder

Værten: Lindvig N, Gæster: Haar T. Senior analytiker i Danske Bank, Gibbon P. Seniorforsker DIIS, Skjalm K. Adjunkt v/ Institut for Samfundsvidskab og Erhvervsøkonomi v/ Roskilde Universitets Center, 2006: **Spillet om verdenshandelen**, Orientering Søndag, P1, Frederiksberg, 19.09.2006

BILAG 1

LDC-lande¹³³

Afghanistan
 Angola
 Bangladesh
 Benin
 Bhutan
 Burkina Faso
 Burundi
 Kambodja
 Kap Verde
 Den
 Centralafrikanske Republik
 Tchad
 Comoros
 Den Demokratiske Republik Congo
 Djibouti
 Ækvatorial Guinea
 Eritrea
 Etiopien
 Gambia
 Guinea
 Guinea Bissau
 Haiti
 Kiribati
 Laos
 Lesotho
 Liberia
 Madagaskar
 Malawi
 Maldiverne
 Mali
 Mauritanien
 Mozambique
 Myanmar (Burma)
 Nepal
 Niger
 Rwanda
 Samoa
 São Tomé og Príncipe
 Senegal*
 Sierra Leone
 Salomonøerne
 Somalia
 Sudan
 Togo
 Tuvalu
 Uganda

¹³³

http://www.undp.dk/article.asp?Article_id=739&Category_Id=CONF_OLD
 (09.01.07)

Tanzania
 Vanuatu
 Yemen
 Zambia

G20¹³⁴

Chile
 Cuba
 Egypten
 Filippinerne
 Guatemala
 Indien
 Indonesien
 Kina
 Mexico
 Nigeria
 Pakistan
 Paraguay
 Syd Afrika
 Tanzania
 Thailand
 Uruguay
 Venezuela
 Zimbabwe
 Argentina
 Bolivia
 Brasilien

G33¹³⁵

Barbados,
 Cuba,
 DR Congo,
 Elfenbenskysten,
 Filippinerne,
 Honduras,
 Indonesien,
 Kenya,
 Mauritius,
 Mongoliet,
 Mozambique,
 Nicaragua, Nigeria,
 Pakistan,
 Panama,
 Peru,
 Senegal,
 Sri Lanka, Tanzania,
 Trinidad & Tobago,
 Tyrkiet, Venezuela,
 Zambia

¹³⁴

<http://www.g-20.mre.gov.br/members.asp>
 (05.01.2007)

¹³⁵ Friis Bach & Nordbo, (2004) s. 49

Zimbabwe m.fl.

G90¹³⁶

Består af lande, der er med i den Afrikanske union, AVS-gruppen (lande i Afrika, Vestindien og Stillehavet, der har indgået Cotonou-aftalen med EU) + LDC-landene

G110¹³⁷

G20, G33, ACP, LDC

ACP-gruppen¹³⁸

Bahamas
 Bamuda
 Barbados
 Belize
 Benin
 Botswana
 Burkina Faso
 Burundi
 Cameroon
 Cape Verde
 Den central afrikanske republik
 Chad
 Comoros
 Congo
 Cook Island
 Elfenbenskysten
 Cuba
 Djibouti
 Dominica
 Dominikanske republik
 Øst Timor
 Equatorial Guinea
 Eritrea
 Ethiopia

¹³⁶ Friis Bach & Nordbo, (2004) s. 49

¹³⁷ <http://www.makpovertyhistory.dk/reader.php?mode=news&id=26>
 (09.01.2007)
www.wto.dk

¹³⁸ http://www.acpsec.org/en/acp_statistics.htm
 (09.01.06)

Fiji
 Gabon
 Gambia
 Ghana
 Grenada
 Guinea
 Guinea-Bissau
 Guyana
 Haiti
 Jamaica
 Kenya
 Kiribati
 Lesotho
 Liberia
 Madagascar
 Malawi
 Mali
 Marshall Island
 Mauritania
 Maritius
 Micronesia
 Mozambique
 Nambia
 Nauru
 Niger
 Nigeria
 Niue
 Palau
 Papua New Guinea
 Rwanda
 Saint Kitts & Nevis
 Saint Lucia
 Saint Vincent & Grenada
 Samoa
 Sao Tome & Principe
 Senegal
 Sevchelles
 Sierra Leone
 Solomon Island
 Somalia
 Syd Afrika
 Sudan

